

**BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI HUZURIDAGI PEDAGOG
KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING
MALAKASINI OSHIRISH MINTAQAVIY MARKAZI**

**ZAMONAVIY INTERFAOL METODLAR ORQALI
INGLIZ TILINI O‘QITISH SAMARADORLIGINI
OSHIRISH**

2024

Xodjayeva D.I. filologiya fanlari doktori,
dotsent.

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI HUZURIDAGI PEDAGOG
KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI
OSHIRISH MINTAQAVIY MARKAZI**

**“ZAMONAVIY INTERFAOL METODLAR ORQALI INGLIZ TILINI
O‘QITISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH”**

MODULI BO‘YICHA

O‘QUV-USLUBIY MAJMUA

Buxoro – 2024

Modulning o`quv-uslubiy majmuasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 6-sentabrdagi 333-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan o`quv dasturi va o`quv rejasiga muvofiq ishlab chiqilgan.

Tuzuvchi: D.I.Xodjayeva - filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.

Taqrizchilar: N.R.Qurbonova - filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

G.P.Nazarova - filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent.

O`quv -uslubiy majmua Buxoro davlat universiteti Ilmiy Kengashining qarori bilan nashrga tavsiya qilingan (2024-yil 24-avgustdagi 9-sonli bayyonnoma

MUNDARIJA

I. ISHCHI DASTUR	5
II. MODULNI O‘QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTERFAOL TA’LIM METODLARI	17
III. NAZARIY MATERIALLAR	26
IV. AMALIY MASHG‘ULOT MATERIALLARI	39
V. GLOSSARIY	51
VI. ADABIYOTLAR RO‘YXATI.....	53

I. ISHCHI DASTUR

KIRISH

Dastur O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 23-sentyabrda tasdiqlangan "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 3-dekabrda "Iqtidorli yoshlarni saralab olish tizimi va akademik litseylar faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4910-son hamda Vazirlar Mahkamasining 2022 yil 1-iyimdagi "Akademik litseylar rahbar va pedagog xodimlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to'g'risida"gi 296-son Qarorlarida belgilangan ustuvor yo'nalishlar mazmunidan kelib chiqqan holda tuzilgan bo'lib, u zamonaviy talablar asosida malaka oshirish jarayonlarining mazmunini takomillashtirish hamda akademik litseylar pedagog xodimlarining kasbiy kompetentligini muntazam oshirib borishni maqsad qiladi.

Dastur doirasida berilayotgan tayanch modullari mavzulari orqali akademik litseylarda faoliyat olib borayotgan pedagog xodimlarning ingliz tilidan til aspektlari amaliyotiga oid zamonaviy yondashuvlardan samarali foydalanish, madaniyatlararo muloqot kompetensiyalarini amalga oshirish, til ko'nikmalarida kommunikativ yondashuv asoslarini o'zlashtirish darajasini oshirish hisobiga ularning pedagogik mahorat va kasbiy kompetentligini muntazam takomillashtirish bilan birgalikda pedagog xodimlarning ehtiyojlari asosida tanlab olingan tanlov modullari bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarga ega bo'lishlari ta'minlanadi.

Kursning maqsad va vazifalari

Akademik litseylar pedagog kadrlarining malakasini oshirish kursining **maqsadi** pedagog kadrlarning o'quv-tarbiyaviy jarayonlarini yuqori ilmiy-metodik darajada ta'minlashlari uchun zarur bo'ladigan kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarini muntazam yangilash, kasbiy kompetentligi va pedagogik mahoratining uzluksiz rivojlanishini ta'minlashdan iborat.

Kurs davomida tinglovchilar dastlab pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar, ta'lim va tarbiya haqidagi hujjatlar, chet tillari

bo'yicha davlat ta'lim standarti loyihasi kabi ma'lumotlar bilan tanishadi. Shuningdek, ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat, chet tilini o'rganishning psixologik aspektlari, chet tili pedegogikasi, chet tilini o'rganishning ingliz tajribalari, madaniyatlararo kommunikatsiyada tilning o'rni, chet tilini o'rganishda til xususiyatlari va integrallashgan til ko'nikmalari kabilar o'zlashtiriladi. Fandagi yangiliklar, kashfiyot va ixtirolar, fanning ilmiy-nazariy asoslari bo'yicha dolzarb muammolar, yangiliklar, ilmiy izlanish va dissertatsiyalar, ilmiy, ilmiy-metodik maqolalar, anjuman materiallaridan fanni o'qitishda foydalanish amaliy mashqlar orqali muhokama qilinadi. Fanni o'qitish bo'yicha ilg'or pedagogik tajribalar va ularni amalda qo'llash, darslarda interfaol metodlardan foydalanish kabi masalalar ham kurs davomida qamrab olinadi.

Nazariy va amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Nazariy va amaliy mashg'ulotlarda tinglovchilar o'quv modullari doirasidagi nazariy ma'lumotlar, ijodiy topshiriqlar, keyslar, o'quv loyihalari, texnologik jarayonlar bilan bog'liq vaziyatli masalalar asosida mashqlarni bajaradilar.

Nazariy va amaliy mashg'ulotlar zamonaviy ta'lim uslublari va innovatsion texnologiyalarga asoslangan holda o'tkaziladi. Bundan tashqari, mustaqil holda o'quv va ilmiy adabiyotlardan, elektron resurslardan, tarqatma materiallardan foydalanish tavsiya etiladi.

Dasturning axborot-metodik ta'minoti

Modulni o'qitish jarayonida ishlab chiqilgan o'quv-metodik materiallar, tegishli soha bo'yicha ilmiy jurnallar, internet resurslari, multimedia mahsulotlari va boshqa elektron hamda qog'oz variantdagi manbalardan foydalaniladi.

Modul birliklari bo'yicha soatlar taqsimoti

№	Modul mavzulari	Tinglovchining o'quv yuklamasi, soat			
		Hammasi	Auditoriya o'quv yuklamasi		
			Jami	Jumladan	
				Nazariy mashg'ulotlar	Amaliy mashg'ulotlar
		8	8	4	4
1	Pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar, ta'lim va tarbiya haqidagi hujjatlar, chet tillari bo'yicha davlat ta'lim standarti loyihasi.			2	
2	Ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat, chet tilini o'rganishning psixologik aspektlari, chet tili pedagogikasi, chet tilini o'rganishning ingliz tajribalari, madaniyatlararo kommunikatsiyada tilning o'rni.			2	
3	Ilmiy izlanishlar, dissertatsiya va ilmiy-metodik maqolalar, anjumanlar materiallaridan fanni o'qitishda foydalanish.				2
4	Fanni o'qitish bo'yicha ilg'or pedagogik tajribalar va ularni amalda qo'llash, chet tilini o'rganishda til xususiyatlari va integrallashtirilgan til ko'nikmalari, darslarda interfaol metodlardan foydalanish.				2
JAMI		8	8	4	4

NAZARIY QISM. (MA'RUZALAR)

MA'RUZA 1. Pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar, ta'lim va tarbiya haqidagi hujjatlar, chet tillari bo'yicha davlat ta'lim standarti loyihasi

1. Pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar

Bugungi globallashuv va axborotlashuv sharoitida pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan talablar tubdan yangilanmoqda. Zamonaviy o'qituvchi nafaqat o'z fanini mukammal bilishi, balki innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash, axborot-kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanish hamda ta'lim jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil eta olishi lozim. Pedagogning kasbiy faoliyati o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qilishi zarur. Shu bois zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchining kasbiy kompetentligi, pedagogik mahorati va shaxsiy fazilatlariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

2. Ta'lim va tarbiya sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimining huquqiy asoslari qator normativ-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadi. Jumladan, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, "Maktabgacha va maktab ta'limi to'g'risida"gi hujjatlar, davlat ta'lim standartlari hamda Prezident farmon va qarorlari ta'lim sohasini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini belgilab beradi. Mazkur hujjatlarda ta'limning uzluksizligi, sifatini oshirish, xalqaro standartlarga moslashtirish va barkamol avlodni tarbiyalash masalalari ustuvor vazifa sifatida ko'rsatib o'tilgan. Ta'lim va tarbiya jarayonining uzviy bog'liqligi yoshlarning ma'naviy-axloqiy kamolotini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

3. Kompetensiyaviy yondashuv va uning ta'limdagi ahamiyati

Zamonaviy ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv asosiy metodologik tamoyillardan biri sifatida qaralmoqda. Ushbu yondashuv o'quvchilarning faqat nazariy bilimlarini emas, balki real hayotiy vaziyatlarda bilim va ko'nikmalarni qo'llash qobiliyatini ham rivojlantirishga qaratilgan. Kompetensiyaviy ta'lim

jarayonida kommunikativ, axborot bilan ishlash, ijtimoiy-faol fuqarolik, milliy va umummadaniy kompetensiyalarni shakllantirish muhim o‘rin tutadi. Ayniqsa, chet tillarini o‘qitishda mazkur yondashuv o‘quvchilarning muloqot qilish, fikr almashish va xalqaro hamkorlikda ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytiradi.

4. Chet tillari bo‘yicha davlat ta’lim standarti loyihasi

Chet tillari bo‘yicha davlat ta’lim standarti loyihasi ta’lim oluvchilarning til kompetensiyalarini xalqaro mezonlar asosida shakllantirishga qaratilgan. Standartda tinglab tushunish, o‘qish, yozish va gapirish ko‘nikmalarini bosqichma-bosqich rivojlantirish mezonlari belgilangan. Shuningdek, o‘quvchilarning til o‘rganish natijalari aniq ko‘rsatkichlar orqali baholanishi nazarda tutiladi. Davlat ta’lim standartining joriy etilishi chet tillarini o‘qitish sifatini oshirish, o‘quv dasturlarini takomillashtirish hamda xalqaro ta’lim talablariga moslashtirish imkonini beradi.

5. CEFR va milliy ta’lim standartlarining uyg‘unligi

Bugungi kunda chet tillarini o‘qitishda CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) mezonlari keng qo‘llanilmoqda. Ushbu tizim til bilish darajalarini A1, A2, B1, B2, C1 va C2 bosqichlariga ajratib, o‘quvchilarning til kompetensiyasini baholashning yagona mezonlarini belgilaydi. O‘zbekiston ta’lim tizimida ham chet tillari bo‘yicha davlat ta’lim standartlari CEFR talablari bilan uyg‘unlashtirilmoqda. Bu esa o‘quvchilarning xalqaro sertifikatlarni qo‘lga kiritishi va global ta’lim hamda mehnat bozorida raqobatbardosh bo‘lishiga xizmat qiladi.

6. Raqamli texnologiyalar va pedagogik faoliyat

Zamonaviy ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalar pedagogik faoliyatning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. O‘qituvchilar elektron ta’lim platformalari, masofaviy ta’lim vositalari, multimedia resurslari hamda sun‘iy intellekt asosidagi dasturlardan samarali foydalanish ko‘nikmalariga ega bo‘lishlari zarur. Ayniqsa, chet tillarini o‘qitishda interaktiv platformalar, virtual sinflar va onlayn resurslar o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshirib, ta’lim samaradorligini ta’minlaydi. Shu sababli pedagoglarni tayyorlash jarayonida raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

7. Chet tili o‘qituvchisining kasbiy kompetensiyalari

Chet tili o'qituvchisi yuqori darajadagi lingvistik, metodik va kommunikativ kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak. U nafaqat tilning fonetik, leksik va grammatik xususiyatlarini mukammal bilishi, balki ularni zamonaviy metodlar asosida o'quvchilarga yetkaza olishi ham muhimdir. Shuningdek, o'qituvchi o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishi, samarali muloqot o'rnatish olishi va motivatsion muhit yaratishi lozim. Kasbiy kompetensiyalarning uzluksiz rivojlantirib borilishi pedagogning ta'lim sifatini oshirishdagi muhim omillaridan biridir.

8. Xalqaro tajriba va ta'lim sifatini baholash

Dunyoning rivojlangan davlatlari tajribasi ta'lim sifatini oshirishda xalqaro standartlar va baholash tizimlarining muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatmoqda. Xususan, chet tillarini o'qitishda xalqaro baholash mezonlari, sertifikatlash tizimlari va kompetensiyaga asoslangan yondashuvlar keng qo'llanilmoqda. O'zbekiston ta'lim tizimida ham ilg'or xorijiy tajribalarni joriy etish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish hamda o'qituvchilarning malakasini muntazam oshirib borish orqali ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish maqsad qilingan. Bu jarayon pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshirish va ta'lim natijalarini yaxshilashga xizmat qiladi.

Xulosa

Pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar bugungi ta'lim tizimining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy pedagog nafaqat o'z fanining yetuk mutaxassisi, balki innovatsion texnologiyalarni qo'llay oladigan, ta'lim jarayonini samarali tashkil etadigan va o'quvchilarning kompetensiyalarini rivojlantirishga qodir mutaxassis bo'lishi lozim. Shu bois pedagogik ta'lim mazmunini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish, o'qituvchilarning kasbiy mahoratini muntazam oshirib borish dolzarb vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda. Ta'lim va tarbiya sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar pedagogik faoliyatning huquqiy asoslarini belgilab beradi hamda ta'lim sifati va samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Mazkur hujjatlar asosida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, yoshlarni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash va ularni

zamonaviy hayot talablariga mos tayyorlash imkoniyati yaratiladi. Ta'lim va tarbiya uyg'unligi esa shaxsning ma'naviy, axloqiy va intellektual rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

MA'RUZA 2. Ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat, chet tilini o'rganishning psixologik aspektlari, chet tili pedagogikasi, chet tilini o'rganishning ingliz tajribalari, madaniyatlar aro kommunikatsiyada tilning o'rni

1. Ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat

Ta'lim texnologiyalari zamonaviy pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'qitish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ular dars jarayonini rejalashtirish, tashkil etish va baholashda tizimli yondashuvni ta'minlaydi. Pedagogik mahorat esa o'qituvchining ta'lim texnologiyalarini to'g'ri tanlash va samarali qo'llash qobiliyati bilan belgilanadi.

2. Pedagogik mahoratning asosiy komponentlari

Pedagogik mahorat o'qituvchining kasbiy bilimlari, kommunikativ qobiliyati, metodik tayyorgarligi va ijodkorligidan iborat. Bu komponentlar dars jarayonini qiziqarli va samarali tashkil etishga yordam beradi. Shuningdek, pedagogik mahorat o'quvchilarning faolligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

3. Chet tilini o'rganishning psixologik aspektlari

Chet tilini o'rganish jarayoni psixologik jihatdan murakkab bo'lib, motivatsiya, xotira, diqqat va emotsional holat muhim ahamiyatga ega. O'quvchining ichki motivatsiyasi til o'rganish samaradorligini belgilaydi. Shuningdek, qo'rquv va xatodan cho'chish kabi psixologik to'siqlar ham til o'rganishga ta'sir qiladi.

4. Motivatsiya va til o'rganish

Motivatsiya chet tilini o'rganish jarayonining asosiy harakatlantiruvchi kuchidir. Ichki motivatsiya o'quvchining qiziqishi va shaxsiy maqsadlari bilan bog'liq bo'lsa, tashqi motivatsiya baho yoki mukofot bilan belgilanadi. Ikkala tur ham til o'rganish jarayonida muhim o'rin tutadi.

5. Chet tili pedagogikasi

Chet tili pedagogikasi til o‘qitishning nazariy va amaliy asoslarini o‘rganadi. U o‘qitish metodlari, tamoyillari va yondashuvlarini ishlab chiqadi. Bu fan o‘quvchilarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishga qaratilgan.

6. Kommunikativ yondashuv

Chet tilini o‘qitishda kommunikativ yondashuv asosiy metodlardan biri hisoblanadi. Bu yondashuv tilni real muloqot jarayonida o‘rganishga qaratilgan. O‘quvchilar nutq faoliyatining barcha turlarini — gapirish, tinglash, o‘qish va yozishni kompleks rivojlantiradilar.

7. Ingliz tilini o‘qitishdagi tajribalar

Ingliz tili ta’limida Buyuk Britaniya va AQSh tajribalari keng qo‘llaniladi. Bu mamlakatlarda kommunikativ metod, task-based learning va immersive learning yondashuvlari rivojlangan. Ushbu tajribalar o‘quvchilarning amaliy til ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

8. Madaniyatlararo kommunikatsiyada tilning o‘rni

Til madaniyatlararo kommunikatsiyaning asosiy vositasi hisoblanadi. U turli xalqlar o‘rtasida tushunish va hamkorlikni ta’minlaydi. Chet tilini bilish esa global muloqotda ishtirok etish imkoniyatini kengaytiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta’lim texnologiyalari va pedagogik mahorat zamonaviy ta’lim jarayonining asosiy omillaridan biridir. Chet tilini o‘rganish esa psixologik, metodik va madaniy jihatdan murakkab jarayon bo‘lib, u samarali pedagogik yondashuvni talab qiladi. Chet tili pedagogikasi va kommunikativ metodlar o‘quvchilarda amaliy til ko‘nikmalarini shakllantiradi. Shuningdek, ingliz tili o‘qitish tajribalari va madaniyatlararo kommunikatsiya tilning global ahamiyatini yanada oshiradi. Umuman olganda, ushbu omillar zamonaviy ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

AMALIY QISM. (SEMINAR MASHG‘ULOTLAR)

SEMINAR 1. Ilmiy izlanishlar, dissertatsiya va ilmiy-metodik maqolalar, anjumanlar materiallaridan fanni o‘qitishda foydalanish.

1. Ilmiy izlanishlarning ta’lim jarayonidagi o‘rni

Ilmiy izlanishlar zamonaviy ta'lim tizimining nazariy asoslarini boyituvchi muhim manba hisoblanadi. Ular fanni o'qitishda yangi g'oyalar, metodlar va konseptual yondashuvlarni joriy etishga xizmat qiladi. O'qituvchi ilmiy tadqiqotlar natijalaridan foydalanish orqali dars mazmunini chuqurlashtiradi va uni zamonaviy ilmiy talablar bilan uyg'unlashtiradi.

2. Dissertatsiya ishlari va innovatsion yondashuvlar

Dissertatsiya ishlari muayyan ilmiy muammoni chuqur tahlil qilishga yo'naltirilgan bo'lib, ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ular orqali yangi metodik tizimlar, eksperimental natijalar va ilmiy xulosalar amaliyotga tatbiq etiladi. Bu esa o'qituvchining kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

3. Ilmiy-metodik maqolalarning amaliy ahamiyati

Ilmiy-metodik maqolalar ta'lim jarayonidagi muammolarni amaliy jihatdan tahlil qiladi va ularni hal etish bo'yicha tavsiyalar beradi. Ular o'qituvchilarga yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash, dars samaradorligini oshirish va o'quvchilarning bilim darajasini yaxshilash imkonini yaratadi. Shu sababli bu manbalar amaliy pedagogik faoliyatda muhim o'rin tutadi.

4. Anjuman materiallari va tajriba almashish jarayoni

Ilmiy anjumanlar va konferensiya materiallari pedagogik tajriba almashishning muhim shakli hisoblanadi. Ularda turli tadqiqotchilar o'z ilmiy ishlanmalarini taqdim etadi va ta'lim sohasidagi dolzarb muammolar muhokama qilinadi. Bu jarayon o'qituvchilarning ilmiy dunyoqarashini kengaytiradi va yangi yondashuvlarni o'zlashtirishga yordam beradi.

5. Ilmiy manbalardan foydalanishning integrativ ahamiyati

Ilmiy manbalarni o'quv jarayonida qo'llash ta'limni nazariy va amaliy jihatdan uyg'unlashtiradi. Bu yondashuv o'qitish jarayonini zamonaviy ilmiy standartlarga moslashtiradi va uning sifatini oshiradi. Natijada o'quvchilar chuqur bilimga ega bo'lish bilan birga, ilmiy fikrlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradilar.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ilmiy izlanishlar, dissertatsiya ishlari, ilmiy-metodik maqolalar va anjuman materiallari fanni o'qitish jarayonining muhim ilmiy manbalaridir. Ular ta'lim mazmunini boyitadi, innovatsion yondashuvlarni joriy etishga yordam beradi va o'qituvchining kasbiy mahoratini rivojlantiradi. Shu bilan birga, ushbu manbalar ta'lim jarayonini zamonaviy ilmiy talablar asosida tashkil etish va uning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

SEMINAR 2. Fanni o'qitish bo'yicha ilg'or pedagogik tajribalar va ularni amalda qo'llash, chet tilini o'rganishda til xususiyatlari va integrallashtirilgan til ko'nikmalari, darslarda interfaol metodlardan foydalanish

1. Fanni o'qitishda ilg'or pedagogik tajribalar

Fanni o'qitishda ilg'or pedagogik tajribalar zamonaviy ta'lim tizimining muhim manbalaridan biri hisoblanadi. Ushbu tajribalar o'qitish jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning faolligini oshirish va bilim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Ilg'or tajribalar odatda innovatsion metodlar, raqamli texnologiyalar va kompetensiyaviy yondashuvlar asosida shakllanadi. Ularni o'rganish va amaliyotga tatbiq etish o'qituvchining kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

2. Ilg'or tajribalarni amaliyotga tatbiq etish

Ilg'or pedagogik tajribalarni amalda qo'llash o'qituvchidan ijodkorlik, tahliliy fikrlash va moslashuvchanlikni talab etadi. Har bir metod yoki yondashuvni shunchaki ko'chirish emas, balki uni o'quvchilarning yosh, psixologik va lingvistik xususiyatlariga moslashtirish muhimdir. Amaliyotda bu jarayon darsni rejalashtirish, metod tanlash va natijalarni tahlil qilish orqali amalga oshiriladi. Shu orqali ta'lim jarayoni yanada samarali va zamonaviylashadi.

3. Chet tilini o'rganishda til xususiyatlari

Chet tilini o'rganish jarayonida tilning fonetik, leksik, grammatik va pragmatik xususiyatlari muhim o'rin tutadi. Har bir til o'ziga xos tizimga ega bo'lib, uni o'zlashtirishda qiyosiy tahlil katta ahamiyatga ega. O'quvchilar ona tili va chet tili o'rtasidagi farqlarni tushunish orqali til strukturasi yaxshiroq o'zlashtiriladi. Bu esa xatolarning kamayishi va kommunikativ kompetensiyaning oshishiga olib keladi.

4. Integrallashtirilgan til ko'nikmalari

Integrallashtirilgan til ko'nikmalari deganda tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarining birgalikda rivojlantirilishi tushuniladi. Zamonaviy ta'limda bu ko'nikmalar alohida emas, balki kompleks tarzda o'rgatiladi. Masalan, matnni o'qish jarayonida uni muhokama qilish va yozma fikr bildirish birgalikda amalga oshiriladi. Bu yondashuv o'quvchilarning real kommunikativ vaziyatlarga tayyorligini oshiradi.

5. Darslarda interfaol metodlardan foydalanish

Interfaol metodlar ta'lim jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan. Guruhli ishlash, rol o'yinlari, debat, loyiha asosida o'qitish kabi metodlar o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu metodlar orqali o'quvchilar nafaqat bilim oladi, balki uni amaliyotda qo'llashni ham o'rganadi. Natijada dars jarayoni qiziqarli va samarali bo'ladi.

6. Interfaol yondashuvning samaradorligi

Interfaol yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va ularni ta'lim jarayonining faol subyektiga aylantiradi. Bu metodlar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi an'anaviy bir tomonlama aloqani ikki tomonlama hamkorlikka aylantiradi. Shuningdek, interfaol metodlar motivatsiyani oshiradi va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Shu sababli u zamonaviy ta'limning ajralmas qismi hisoblanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ilg'or pedagogik tajribalar fanni o'qitish jarayonini zamonaviylashtirish va samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Chet tilini o'rganishda til xususiyatlarini chuqur anglash va integrallashtirilgan ko'nikmalarni rivojlantirish kommunikativ kompetensiyani shakllantiradi. Interfaol metodlardan foydalanish esa o'quvchilarning faolligini oshiradi va dars jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Umuman olganda, ushbu yondashuvlar zamonaviy ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

IV. MODULNI O'QITISHDA FOYDALANILADIGAN INTREFAOL TA'LIM METODLARI

“SWOT-tahlil” metodi.

Metodning maqsadi: mavjud nazariy bilimlar va amaliy tajribalarni tahlil qilish, taqqoslash orqali muammoni hal etish yo'llarni topishga, bilimlarni mustahkamlash, takrorlash, baholashga, mustaqil, tanqidiy fikrlashni, nostandart tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi.

S – (strength)	• кучли томонлари
W – (weakness)	• заиф, кучсиз томонлари
O – (opportunity)	• имкониятлари
T – (threat)	• тўсиқлар

Namuna: Nanotexnologiyaning fizikaviy asoslari va amaliyotda qo'llanishi SWOT tahlilini ushbu jadvalga tushiring.

S	Nanotexnologiyaning fizikaviy asoslari va amaliyotda qo'llanishi modulini kuchli tomonlari	Nanofizika va nanotexnologiy fanlarining hamkorligi
W	Nanotexnologiyaning fizikaviy asoslari va amaliyotda qo'llanishi modulini kuchsiz tomonlari	Nanomateriallar yaratishning noyob xom-ashyolar va yangi texnologiya-larga ehtiyojining yuqori ekanligi
O	Nanotexnologiyaning fizikaviy asoslari va amaliyotda qo'llanishi modulini imkoniyatlari (ichki)	Innovatsion ishlab chiqarishning keng qo'llanishi va samaradorligi
T	To'siqlar (tashqi)	Nanomateriallar ishlab chiqarishda qo'shimcha xarajatlar paydo bo'lishi

Xulosalash (Rezyume, Veyer) metodi

Metodning maqsadi: Bu metod murakkab, ko'p tarmoqli, mumkin qadar, muammoli xarakteridagi mavzularni o'rganishga qaratilgan. Metodning mohiyati shundan iboratki, bunda mavzuning turli tarmoqlari bo'yicha bir xil axborot beriladi va ayni paytda, ularning har biri alohida aspektlarda muhokama etiladi. Masalan, muammo ijobiy va salbiy tomonlari, afzallik, fazilat va kamchiliklari, foyda va zararlari bo'yicha o'rganiladi. Bu interfaol metod tanqidiy, tahliliy, aniq mantiqiy fikrlashni muvaffaqiyatli rivojlantirishga hamda o'quvchilarning mustaqil g'oyalari, fikrlarini yozma va og'zaki shaklda tizimli bayon etish, himoya qilishga imkoniyat yaratadi. "Xulosalash" metodidan ma'ruza mashg'ulotlarida individual va juftliklardagi ish shaklida, amaliy va seminar mashg'ulotlarida kichik guruhlardagi ish shaklida mavzu yuzasidan bilimlarni mustahkamlash, tahlili qilish va taqqoslash maqsadida foydalanish mumkin.

Методни амалга ошириш тартиби:

тренер-ўқитувчи иштирокчиларни 5-6 кишидан иборат кичик гуруҳларга ажратади;

тренинг мақсади, шартлари ва тартиби билан иштирокчиларни таништиргач, ҳар бир гуруҳга умумий муаммони таҳлил қилиниши зарур бўлган қисмлари туширилган тарқатма материалларни

ҳар бир гуруҳ ўзига берилган муаммони атрофлича таҳлил қилиб, ўз мулоҳазаларини тавсия этилаётган схема бўйича тарқатмага ёзма баён қилади;

навбатдаги босқичда барча гуруҳлар ўз тақдимотларини ўтказадилар. Шундан сўнг, тренер томонидан таҳлиллار умумлаштирилади, зарурий ахборотлар билан тўлдирилади мавзу

“Case-study” metodi

“Case-study” - inglizcha so'z bo'lib, («case» – aniq vaziyat, hodisa, «study» – o'rganmoq, tahlil qilmoq) aniq vaziyatlarni o'rganish, tahlil qilish asosida o'qitishni amalga oshirishga qaratilgan metod hisoblanadi. Mazkur metod dastlab 1921 yil Garvard universitetida amaliy vaziyatlardan iqtisodiy boshqaruv fanlarini o'rganishda foydalanish tartibida qo'llanilgan. Keysda ochiq axborotlardan yoki aniq voqea-

hodisadan vaziyat sifatida tahlil uchun foydalanish mumkin. Keys harakatlari o'z ichiga quyidagilarni qamrab oladi: Kim (Who), Qachon (When), Qayerda (Where), Nima uchun (Why), Qanday/Qanaqa (How), Nima-natija (What).

“Keys metodi” ni amalga oshirish bosqichlari

Ish bosqichlari	Faoliyat shakli va mazmuni
1-bosqich: Keys va uning axborot ta'minoti bilan tanishtirish	yakka tartibdagi audio-vizual ish; keys bilan tanishish(matnli, audio yoki media shaklda); axborotni umumlashtirish; axborot tahlili; muammolarni aniqlash
2-bosqich: Keysni aniqlashtirish va o'quv topshirig'ni belgilash	individual va guruhda ishlash; muammolarni dolzarblik iyerarxiyasini aniqlash; asosiy muammoli vaziyatni belgilash
3-bosqich: Keysdagi asosiy muammoni tahlil etish orqali o'quv topshirig'ining yechimini izlash, hal etish yo'llarini ishlab chiqish	individual va guruhda ishlash; muqobil yechim yo'llarini ishlab chiqish; har bir yechimning imkoniyatlari va to'siqlarni tahlil qilish; muqobil yechimlarni tanlash
4-bosqich: Keys yechimini yechimini shakllantirish va asoslash, taqdimot.	yakka va guruhda ishlash; muqobil variantlarni amalda qo'llash imkoniyatlarini asoslash; ijodiy-loyiha taqdimotini tayyorlash; yakuniy xulosa va vaziyat yechimining amaliy aspektlarini yoritish

Keys. Kompozit material shakllantirish uchun komponentlar tanlandi. Ularni suyuq fazaga o'tkazib aralashtirishda suyuqlanish harorati harxilgi bo'yicha muammo kelib chiqdi. Kompozit olish uchun yangicha ilmiy yondashish talab etilmoqda.

Кейсни бажариш босқичлари ва топшириқлар:

- Кейсдаги муаммони келтириб чиқарган асосий сабабларни белгиланг (индивидуал ва кичик гуруҳда).
- Мобил иловани ишга тушириш учун бажариладагина ишлар кетма-кетлигини белгиланг (жуфтликлардаги иш).

“AQLIY HUKUM” METODI

“**Aqliy hukum**” metodi muayyan mavzu yuzasidan berilgan muammolarni hal etishda keng qo'llaniladigan metod hisoblanadi. Bu metod o'quvchilarni muammo xususida keng va har tomonlama fikr yuritish, shuningdek, o'z tasavvurlari va g'oyalaridan ijobiy foydalanish borasida ma'lum ko'nikma va malakalarni hosil qilishga rag'batlantiradi. Ushbu metod yordamida tashkil etilgan dars jarayonida ixtiyoriy muammolar yuzasidan bir necha original yechimlarni topish imkoniyati tug'iladi.

Ushbu metoddan samarali foydalanish maqsadida quyidagi qoidalarga amal qilish lozim:

Talabalarning o'zlarini erkin xis etishlariga sharoit yaratib berish;

G'oyalarni yozib borish uchun yozuv taxtasi yoki varaqlarni tayyorlab qo'yish;

Muammo (yoki mavzu)ni aniqlash;

Mashg'ulot jarayonida amal qilinishi lozim bo'lgan shartlarni belgilash;

Bildirilayotgan g'oyalarni ularning mualliflari tomonidan soslanishiga erishish va ularni yozib olish;

Qog'oz varaqlari g'oya bilan to'lgandan so'ng ularni yozuv taxtasiga osib qo'yish;

Bildirilgan fikrlarni yangi g'oyalar bilan boyitish asosida ularni quvvatlash;

Boshqalar tomonidan bildirilgan fikrlar ustidan kulishga, kinoyali sharxlarning bildirilishiga yo'l qo'ymaslik;

Yangi g'oyalarni bildirish davom etayotgan ekan, muammoning yagona to'g'ri yechimini e'lon qilishga shoshilmaslik.

“Aqliy hujum” metodlaridan fizikadagi har bir bobni takrorlashda foydalanish samarali natija beradi. Shuningdek, yangi mavzular bayonidan soʻng shu mavzuni mustahkamlash uchun ham ushbu metodni qoʻllash tavsiya

“SCORE” interfaol uslubi

(umumiy oʻrta maktab, OʻMKHTM, OTM talabalar va talabalari hamda malaka oshirish va qayta kurslari tinlovchilari uchun)

Uslub maqsadi: talabalarga oʻzgalar fikrini hurmat qilgan holda dalillash, ishontirish, asoslash; murosaga kelish va izlash qobiliyatlarini rivojlantirish; muammoli vaziyatlarni oldindan koʻra bilish, ularni hal qilish yoʻllarini izlab topish, munozara olib borish mahorati, oʻz fikrini boshqalarga oʻtkaza olish, taʼsir eta olishga oʻrgatish va bahslashish madaniyatini shakllantirish.

Uslubdan kutiladigan natija: talabalar mashgʻulot davomida nostandart vaziyatlarda oʻzini va jamoani boshqara olish, muammoli vaziyatlarni tushuna bilish va ularning yechimini aniqlashda va oʻz uslublarini topa bilish, oʻz fikrlarini boshqalarga oʻtkaza olish, taʼsir eta olish usullariga hamda bahslashish madaniyatiga oʻrganadilar.

Mashgʻulotni oʻtkazish tartibi: mashgʻulot belgilangan vaqtda talabalarning xonaga (mashgʻulot oʻtkaziladigan joyga) kirib kelishidan boshlanadi. Talabalar xonaga kirib kelishar ekan, mashgʻulotdan oldin oʻqituvchi tomonidan eshikning yonidagi stol ustiga tayyorlab qoʻyilgan, ingliz tilida yozilgan xarflardan (S,C,O,R,E) bittasini olib, stol atrofiga joylashadilar (stollarga ham shu harflar qoʻyilgan, har bir stol atrofida talabalar soni bir xil boʻlishi hisobga olinadi). Talabalar joylashib olishgach, oʻqituvchi mashgʻulotni boshlaydi.

Oʻqituvchi mashgʻulotni oʻtkazish tartibi bilan talabalarni tanishtirishdan boshlaydi. Oʻqituvchi shu kunning dolzarb muammolaridan kelib chiqqan holda, mashgʻulotga talabalar bilan birgalikda mavzu yoki muammo tanlaydi va guruhlardan ularning har biri tanlangan mavzu yoki muammoni bir tomonini oʻrganishlarini (stollarga shu guruh tomonidan umumiy muammoning qaysi jihatlari haqida soʻz yuritishlari kerakligini koʻrsatuvchi belgi yoki yozuvli material qoʻyiladi), soʻngra, munozara yuritib, oʻzlarining fikrlarini yozma (ogʻzaki) bayon qilishlari kerakligini tushuntiradi. Vazifa uchun vaqt belgilaydi. Guruhlarining ishlari tayyor boʻlgach, ular birin-ketin oʻrtaga chiqib, ishlarini taqdimot qiladilar. Taqdimot avval muammoning –bedgisi (S), keyin uning –sababi (S), soʻngra –natijasi (O), manbai (R) va samarasi (Ye) tartibda olib boriladi. Boshqa guruh aʼzolari taqdimot materiallari umumlashtirilib, xulosa qilinadi. Oʻqituvchi talabalar bilan birgalikda guruhlar

faoliyatiga baho beradi, mashg'ulotga yakun yasaydi, talabalarning mashg'ulot haqidagi fikrlarini anilaydi.

“FIKRIY HUJUM” METODI

Ta'limning “Fikriy hujum” metodi o'quvchilarning dars jarayonida faolliklarini ta'minlash ularni bir xil standart tarzida fikrlashdan ozod qilish, erkin fikrlashga rag'batlantirish, muayyan mavzu yuzasidan turli- tuman g'oyalarni to'plash, ijodiy yondoshishga o'rnatish uchun xizmat qiladi.

“Fikriy hujum” metodining asosiy tamoili va sharti har bir o'quvchi tomonidan o'rta tashlanadigan fikrga nisbatan tanqidni mutlaqo taqiqlash, har qanday luqma va hazil mutoibalarni rag'bantlantirishlar iborat. Bundan ko'zlangan maqsad o'quvchilarning dars jarayonidagi erkin ishtirokini ta'minlashdir.

Ta'lim jarayonida ushbu metoddan samarali va muvaffaqiyatli foydalanish o'qituvchilarning pedagogik mahorati taffakur ko'lamining kengligiga bog'liq bo'ladi.

“Fikriy hujum” metodidan foydalanish chog'ida o'quvchilarning soni 15 nafardan oshmasligi maqsadga muvofiqdir. Bu metoddan fizikaning ma'lum bobini takrorlash darslarida, laboratoriya ishi yakunida, ekskursiya darslarida samarali foydalanish mumkin.

“6 X 6” METODI

“6 x 6” metodi yordamida bir vaqtning o'zida 26 nafar o'quvchining muayyan faoliyatga jalb etish orqali ma'lum topshiriq yoki malakani xal etish, shuningdek, guruxlarning har bir a'zosi imkoniyatlarini aniqlash, ularning qarashlarini bilib olish mumkin. Bu metod asosida tashkil etilayotgan darsda har birida 6 nafardan ishtirokchi bo'lgan 6 ta guruh o'qituvchi tomonidan o'rta tashlangan muammoni muhokama qiladi. Belgilangan vaqt nihoyasiga yetgach, o'qituvchi 6 ta guruhni qaytadan tuzadi. Qaytadan shakllangan guruhlarning har birida avvalgi 6 ta guruhdan bittadan vakil bo'ladi. Yangi shakllangan guruh a'zolari o'z jamoadoshlariga avvalgi guruh tomonidan muammo yechimi sifatida taqdim etilgan xulosani bayon etib beradilar va mazkur yechimlarni birgalikda muhokama qiladilar.

“6 x 6” metodining afzallik jihatlari quyidagilardan iborat:

- guruhlarning har bir a'zosini faol bo'lishga undaydi;
- ular tomonidan shaxsiy qarashlarning ifoda etilishini ta'minlaydi;
- guruhning boshqa a'zolarining fikrlarini tinglay olish ko'nikmalarini hosil qilish;
- ilgari surilayotgan bir necha fikrni umumlashtira olish, shuningdek, o'z fikrini himoya qilishga o'rgatadi.

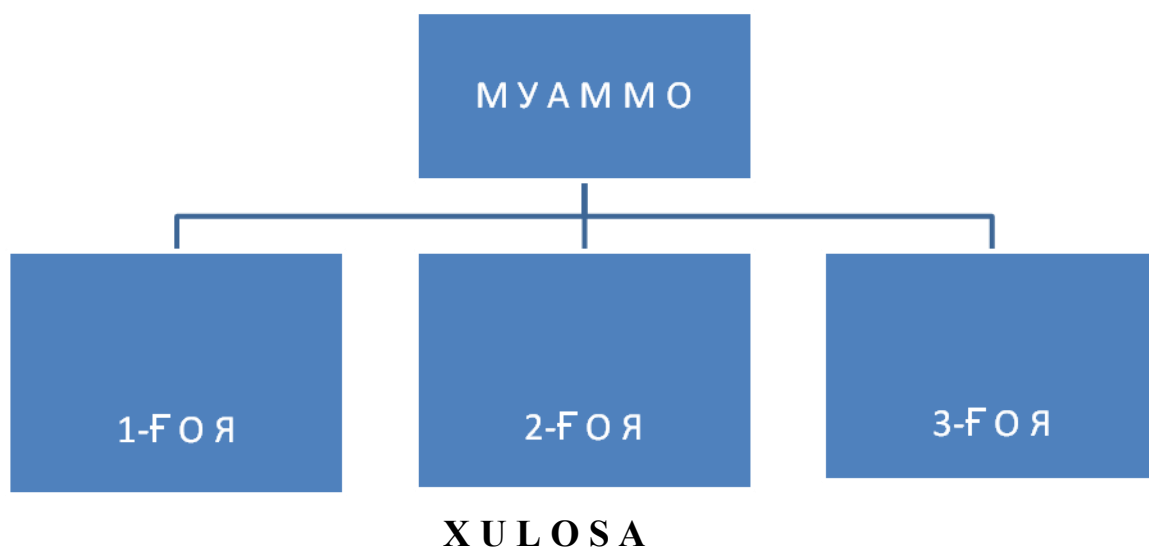
Eng muhimi, har bir o'quvchi qisqa vaqt (15 – 20 minut) davomida ham munozara qatnashchisi, ham ma'ruzachi sifatida faoliyat ko'rsatadi.

Ushbu metodni 4,5,7, 8 nafar o'quvchidan iborat bo'lgan bir necha guruhlarda ham qo'llash mumkin.

“XULOSALAR QABUL QILISH TEXNOLOGIYASI” METODI

Ushbu metod birmuncha murakkab mavzularni o'zlashtirish, ma'lum muammolarni har tomonlama, puxta tahlil qilish asosidaular yuzasidan muayyan xulosalarga kelish, bir muammo xususida bildirilayotgan bir necha xulosalar orasidan eng maqbul hamda to'g'risini topishga yo'naltirilgan texnik yonashuvdir.

“Xulosalar qabul qilish tenologiyasi” metodi, shuningdek, avvalgi vaziyatlarda qabul qilingan xulosalar mohiyatini yana bir bor tahlil qilish va uni mukammal tushunishga xizmat qiladi. Guruh talabalari ishtirokida qo'llaniladigan bu metod bir necha o'n nafar talabalarning bilimlari darajasini aniqlash, ularning fikrlarini jamlash va baholash imkonini beradi. Ta'lim jarayonida mazkur metodning qo'llanilishi muayyan muammo yuzasidan oqilona xulosaga kelishda talabalar tomonidan bildirilayotgan har bir variant, ularning maqbul hamda nomaqbul jihatlarini mufassal tahlil etish imkoniyatini yaratadi. Mashg'ulot jarayonida talabalar quyidagi chizma asosida tuzilgan jadvalni to'ldiradilar.

“Xulosalar qabul qilish texnologiyasi” metodi quyidagi shartlar asosida qo'llaniladi.

1.O'qituvchi mashg'ulot boshlanishidan oldin munozara, tahlil uchun mavzuga oid biror muammoni belgilaydi. Guruhlar tomonidan qabul qilingan xulosalarni yozish uchun plakatlarni tayyorlaydi.

2.O'qituvchi talabalarni 4 yoki 6 nafar talabalardan iborat guruhlariga ajratadi. Muammoning hal etilishi, bu borada eng maqbul xulosaningqabul qilishi uchun muayyan vaqt belgilanadi.

3.Xulosani qabul qilish jarayonida guruhlarning har bir a'zosi tomonidan bildirilayotgan variantlarning maqbullik hamda nomaqbullik darajalari batafsil muhokama qilinadi.

4.Munozara uchun ajratigan vaqt nihoyasiga yetgach, har bir guruh a'zolari o'z guruhining xulosasi borasida axborot beradilar. Agarda barcha guruhlar tomonidan muammo yuzasidan bir xil xulosaga kelingan bo'lsa, o'qituvchi buning sababini izohlaydi.

“KLAUSTER” METODI

Ushbu metod talabalarga ixtiyoriy muammolar xususida erkin, ochiq o'ylash va shaxsiy fikrlarni bimalol

“YALPI FIKRIY HUKUM” METODI

Bu metodni 30 - 40 nafar talabalardan iborat guruhlarda qo'llash. Metod o'qituvchilar tomonidan yangi g'oyalarning o'rta tashlanishi uchun sharoit yaratib berishga xizmat qiladi. Har biri 5 yoki 6 nafar talabalarni o'z ichiga olgan guruhlar 15 minut ichida ijobiy hal etilishi lozim bo'lgan turli xil topshiriq yoki ijodiy ishlar beriladi. Topshiriq yoki ijodiy ishlar belgilangan vaqt ichida ijobiy hal etilgach, bu haqida guruh a'zolaridan biri axborot beradi.

Guruh tomonidan berilgan axborot o'qituvchi va boshqa guruhlar a'zolari tomonidan muhokama qilinadi va unga baho beriladi. Dars yakunida o'qituvchi berilgan topshiriq yoki ijodiy vazifalarning yechimlari orasidan eng yaxshi va o'ziga xos deb topilgan javoblarni e'lon qiladi. Dars jarayonida guruh a'zolarining faoliyatlari ularning ishtiroklari darajasiga ko'ra baholab boriladi.

III. NAZARIY MA'LUMOTLAR

MA'RUZA 1. Pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar, ta'lim va tarbiya haqidagi hujjatlar, chet tillari bo'yicha davlat ta'lim standarti loyihasi

1. Pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar

Bugungi globallashtirish, raqamlashtirish va axborotlashuv jarayonlari ta'lim tizimining barcha bosqichlariga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar ham tubdan yangilanib, murakkablashib bormoqda. Zamonaviy o'qituvchi nafaqat o'z fanini chuqur va mukammal bilishi, balki pedagogik jarayonni samarali tashkil etish uchun zarur bo'lgan innovatsion metodlar, interaktiv texnologiyalar hamda raqamli resurslardan foydalana olishi bilan ham ajralib turishi lozim. Bu esa o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi doimiy yangilanib boruvchi jarayon ekanligini ko'rsatadi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogdan ta'lim jarayonini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish talab etiladi. Bu yondashuv o'quvchilarda faqat nazariy bilimlarni emas, balki amaliy ko'nikmalar, tanqidiy fikrlash, muammolarni hal etish va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlarini ham shakllantirishga qaratilgan. Shu nuqtayi nazardan, o'qituvchi dars jarayonida an'anaviy ma'ruza usullaridan voz kechib, o'quvchini faol subyekt sifatida jalb etuvchi metodlardan foydalanishi zarur bo'ladi.

Bundan tashqari, zamonaviy pedagogik kadrlar tayyorlash tizimida o'qituvchining shaxsiy fazilatlarini ham muhim ahamiyat kasb etadi. O'qituvchi yuqori darajadagi kommunikativ madaniyat, empatiya, mas'uliyat va refleksiv fikrlashga ega bo'lishi kerak. Shu bilan birga, u o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini moslashtira olishi, ularning motivatsiyasini oshirish va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qilishi lozim.

2. Ta'lim va tarbiya sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar

O'zbekiston Respublikasida ta'lim va tarbiya tizimi bir qator normativ-huquqiy hujjatlar asosida tartibga solinadi va ushbu hujjatlar ta'lim siyosatining asosiy yo'nalishlarini belgilab beradi. Jumladan, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun,

“Maktabgacha va maktab ta’limi to‘g‘risida”gi hujjatlar, davlat ta’lim standartlari hamda Prezident farmon va qarorlari ta’lim tizimini modernizatsiya qilishning huquqiy asosini tashkil etadi. Ushbu hujjatlar ta’lim jarayonining uzluksizligi, sifati va samaradorligini oshirishga qaratilgan.

Mazkur normativ hujjatlarda ta’lim jarayoni faqat bilim berish bilan cheklanib qolmasdan, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirishga yo‘naltirilgan kompleks tizim sifatida talqin etiladi. Ayniqsa, ta’lim va tarbiya jarayonining uzviyligi tamoyili asosiy metodologik yondashuv sifatida belgilangan bo‘lib, bu o‘quvchilarning ma’naviy, axloqiy va intellektual rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, normativ-huquqiy hujjatlarda zamonaviy ta’lim sifatini oshirish, xalqaro standartlarga moslashish va raqamli texnologiyalarni joriy etish masalalari ham alohida ta’kidlanadi. Bu esa ta’lim tizimini global ta’lim makoniga integratsiya qilish, o‘quvchilarning raqobatbardoshligini oshirish hamda pedagogik jarayonni takomillashtirishga xizmat qiladi.

3. Kompetensiyaviy yondashuv va uning ta’limdagi ahamiyati

Zamonaviy ta’lim tizimida kompetensiyaviy yondashuv eng muhim metodologik asoslardan biri sifatida qaralmoqda. Ushbu yondashuvning asosiy mohiyati shundan iboratki, ta’lim jarayoni faqat bilim berishga emas, balki o‘quvchilarda olingan bilimlarni real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash ko‘nikmasini shakllantirishga qaratiladi. Bu esa ta’limni amaliyotga yaqinlashtiradi va uning samaradorligini oshiradi.

Kompetensiyaviy yondashuv asosida o‘quvchilarda bir nechta muhim kompetensiyalar shakllantiriladi. Jumladan, kommunikativ kompetensiya, axborot bilan ishlash kompetensiyasi, ijtimoiy-faol fuqarolik kompetensiyasi hamda madaniyatlararo muloqot kompetensiyasi shular jumlasidandir. Ushbu kompetensiyalar o‘quvchining shaxs sifatida rivojlanishida va jamiyatda faol ishtirok etishida muhim rol o‘ynaydi.

Ayniqsa, chet tillarini o‘qitishda kompetensiyaviy yondashuv juda katta ahamiyatga ega. Bu yondashuv o‘quvchilarga tilni faqat nazariy jihatdan o‘rganish emas, balki uni real kommunikativ vaziyatlarda qo‘llash imkonini beradi. Natijada

o'quvchilarda xalqaro muloqotga kirishish, fikr almashish va global jarayonlarda ishtirok etish ko'nikmalari shakllanadi.

4. Chet tillari bo'yicha davlat ta'lim standarti loyihasi

Chet tillari bo'yicha davlat ta'lim standarti loyihasi zamonaviy ta'lim tizimining muhim normativ hujjatlaridan biri bo'lib, u o'quvchilarning til kompetensiyalarini aniq mezonlar asosida shakllantirishga yo'naltirilgan. Ushbu standartda o'quv jarayonining mazmuni, bosqichlari hamda natijalari aniq belgilab berilgan bo'lib, u xalqaro ta'lim standartlari bilan uyg'unlashtirilgan.

Standartga muvofiq, chet tillarini o'qitish jarayonida to'rtta asosiy ko'nikma - tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish kompetensiyalarini rivojlantirish asosiy maqsad sifatida belgilanadi. Har bir ko'nikma bosqichma-bosqich rivojlantirilib, o'quvchilarning til bilish darajasi aniq indikatorlar orqali baholanadi. Bu esa ta'lim jarayonining shaffofligi va samaradorligini ta'minlaydi.

Shuningdek, davlat ta'lim standarti loyihasi o'quvchilarning real hayotiy vaziyatlarda chet tilidan foydalanish qobiliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratadi. Bu yondashuv o'quvchilarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishga xizmat qiladi va ularni xalqaro ta'lim hamda mehnat bozoriga tayyorlaydi.

5. CEFR va milliy ta'lim standartlarining uyg'unligi

Bugungi kunda chet tillarini o'qitishda xalqaro CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) mezonlari keng qo'llanilmoqda. Ushbu tizim til bilish darajalarini A1 dan C2 gacha bo'lgan bosqichlarga ajratib, o'quvchilarning til kompetensiyasini aniq va standartlashtirilgan tarzda baholash imkonini beradi. CEFR tizimi xalqaro miqyosda tan olingan bo'lib, u ta'lim sifati va natijadorligini taqqoslash uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekiston ta'lim tizimida ham chet tillari bo'yicha davlat ta'lim standartlari CEFR talablariga bosqichma-bosqich uyg'unlashtirilmoqda. Bu esa o'quvchilarning xalqaro sertifikatlarni qo'lga kiritish imkoniyatlarini kengaytiradi hamda ularning global ta'lim muhitida raqobatbardosh bo'lishini ta'minlaydi. Shu bilan birga,

o'qituvchilarning ham xalqaro metodik yondashuvlarni o'zlashtirishiga zamin yaratadi.

CEFR va milliy standartlarning uyg'unlashuvi ta'lim tizimida yagona baholash mezonlarini shakllantirish, o'quv jarayonini standartlashtirish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayon ta'limning xalqaro integratsiyasini kuchaytirib, o'zbekistonlik o'quvchilarning global miqyosda erkin harakatlanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

6. Raqamli texnologiyalar va pedagogik faoliyat

Zamonaviy ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar pedagogik faoliyatning ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Bugungi o'qituvchi elektron ta'lim platformalari, masofaviy ta'lim tizimlari, multimedia resurslari va sun'iy intellekt asosidagi vositalardan samarali foydalana olishi lozim. Bu esa ta'lim jarayonini yanada interaktiv, samarali va qiziqarli qilish imkonini beradi.

Chet tillarini o'qitishda raqamli texnologiyalarning o'rni ayniqsa muhimdir. Interaktiv platformalar, virtual sinflar, onlayn test tizimlari va audiovizual materiallar o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shu bilan birga, ular mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantiradi va o'quv jarayonini individuallashtirishga yordam beradi.

Shu sababli pedagog kadrlarni tayyorlash tizimida raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. O'qituvchi raqamli vositalarni nafaqat ishlata olishi, balki ularni didaktik maqsadlarda samarali integratsiya qila olishi ham zarur.

7. Chet tili o'qituvchisining kasbiy kompetensiyalari

Chet tili o'qituvchisi yuqori darajadagi lingvistik, metodik, kommunikativ va madaniyatlararo kompetensiyalarga ega bo'lishi lozim. U tilning fonetik, leksik va grammatik tizimini chuqur bilishi bilan birga, ushbu bilimlarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarga samarali yetkaza olishi kerak.

Shuningdek, o'qituvchi o'quvchilarning yosh, psixologik va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda dars jarayonini tashkil etishi muhimdir. Bu esa ta'lim samaradorligini oshiradi va o'quvchilarda til o'rganishga bo'lgan

motivatsiyani kuchaytiradi. O'qituvchi tomonidan yaratilgan ijobiy psixologik muhit ham ta'lim natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Kasbiy kompetensiyalarning doimiy rivojlanishi pedagogning professional o'sishida hal qiluvchi omil hisoblanadi. Shu bois o'qituvchi muntazam ravishda malaka oshirish kurslarida ishtirok etishi, yangi metodik yondashuvlarni o'rganishi va o'z pedagogik faoliyatini tahlil qilib borishi zarur.

8. Xalqaro tajriba va ta'lim sifatini baholash

Dunyo tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'lim sifatini oshirishda xalqaro standartlar va baholash tizimlari muhim rol o'ynaydi. Rivojlangan davlatlarda kompetensiyaviy yondashuv, sertifikatlash tizimlari va mustaqil baholash mexanizmlari keng qo'llaniladi. Bu esa ta'lim natijalarining shaffofligini va raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

O'zbekiston ta'lim tizimida ham xalqaro tajribalarni joriy etish, o'qituvchilar malakasini oshirish va ta'lim sifatini monitoring qilish tizimini takomillashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayon ta'limning global standartlarga moslashuvini tezlashtiradi. Natijada pedagogik kadrlarning kasbiy salohiyati oshadi, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalari xalqaro mezonlarga mos ravishda rivojlanadi hamda ta'lim tizimi yanada samarali va raqobatbardosh bo'ladi.

Xulosa

Pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablar bugungi ta'lim tizimining eng muhim va dolzarb yo'nalishlaridan biridir. Zamonaviy pedagog nafaqat fan mutaxassisi, balki innovatsion texnologiyalarni qo'llay oladigan, kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'lim jarayonini tashkil eta oladigan va o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga hissa qo'sha oladigan yetuk mutaxassis bo'lishi zarur. Ta'lim va tarbiya sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar esa ushbu jarayonning huquqiy asosini tashkil etadi va ta'lim sifatini ta'minlashga xizmat qiladi. Chet tillari bo'yicha davlat ta'lim standarti hamda CEFR tizimi uyg'unligi esa ta'limni xalqaro standartlarga moslashtirish imkonini beradi.

Chet tillari bo'yicha davlat ta'lim standartlari va CEFR mezonlarining amaliyotga joriy etilishi o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini

rivojlantirishga, til o'rganish sifatini oshirishga hamda xalqaro ta'lim maydonida raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va ilg'or xorijiy tajribalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish chet tillarini o'qitish samaradorligini yanada oshiradi.

Umuman olganda, pedagogik kadrlarni tayyorlashning zamonaviy modeli kasbiy kompetentlik, innovatsion fikrlash, raqamli savodxonlik va uzluksiz kasbiy rivojlanish tamoyillariga asoslanadi. Bunday yondashuv ta'lim tizimining barqaror rivojlanishini ta'minlash, o'quvchilarning sifatli ta'lim olishi uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish hamda jamiyatning intellektual salohiyatini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Muhokama uchun savollar:

1. Pedagogik kadrlar tayyorgarligiga qo'yiladigan zamonaviy talablarning asosiy mazmuni nimadan iborat?
2. Zamonaviy o'qituvchi qanday kasbiy kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak?
3. Kompetensiyaviy yondashuv ta'lim jarayonida qanday ahamiyat kasb etadi?
4. Ta'lim va tarbiya jarayonining uzviyligi deganda nima tushuniladi?
5. O'zbekiston ta'lim tizimini tartibga soluvchi asosiy normativ-huquqiy hujjatlar qaysilar?
6. Ushbu hujjatlar ta'lim sifatini oshirishda qanday rol o'ynaydi?
7. Chet tillari bo'yicha davlat ta'lim standarti loyihasining asosiy maqsadi nima?
8. CEFR tizimi chet tillarini o'qitishda qanday ahamiyatga ega?
9. Raqamli texnologiyalar pedagogik faoliyatni qanday o'zgartirmoqda?
10. Chet tili o'qituvchisining kasbiy kompetensiyalari nimalardan iborat?

Adabiyotlar:

1. Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Companion Volume*.
2. Richards, J. C. (2021). *Curriculum Development in Language Teaching* (2nd ed.). Cambridge University Press.

3. Ellis, R. (2020). *Task-Based Language Teaching: Theory and Practice*. Cambridge University Press.
4. Biggs, J., & Tang, C. (2022). *Teaching for Quality Learning at University* (5th ed.). McGraw-Hill.
5. Benson, P. (2021). *Teaching and Researching Autonomy in Language Learning* (2nd ed.). Routledge.
6. Nation, I. S. P., & Macalister, J. (2020). *Language Curriculum Design* (2nd ed.). Routledge.
7. Taguchi, N. (2022). *Pragmatics in Language Teaching*. Cambridge University Press.
8. Oxford, R. L. (2023). *Teaching and Researching Language Learning Strategies* (2nd ed.). Routledge.
9. Kessler, G. (2021). *Technology and the Future of Language Teaching*. Foreign Language Annals.
10. Blake, R. (2020). *Technology and the Four Skills*. Language Learning & Technology.
11. Hubbard, P. (2021). *Foundations of CALL*. Routledge.
12. Godwin-Jones, R. (2022). *Emerging Technologies and Language Learning*. Language Learning & Technology.
13. Dudeney, G., & Hockly, N. (2022). *Digital Literacies in Language Education*. Pearson.
14. Nicol, D. (2021). *Formative Assessment and Feedback in Digital Learning Environments*.

**MA'RUZA 2. Ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat, chet tilini
o'rganishning psixologik aspektlari, chet tili pedagogikasi, chet tilini
o'rganishning ingliz tajribalari, madaniyatlar aro kommunikatsiyada tilning
o'rni**

Kirish

Ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat zamonaviy ta'lim tizimining asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, u o'qitish jarayonining samaradorligini oshirishga

xizmat qiladi. Bugungi kunda chet tilini o'qitish jarayonida nafaqat lingvistik bilimlar, balki psixologik, metodik va madaniy omillar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Chet tilini o'rganishning psixologik aspektlari o'quvchilarning motivatsiyasi, idrok jarayoni va emotsional holati bilan bevosita bog'liqdir. Shuningdek, chet tili pedagogikasi til o'qitishning ilmiy asoslarini belgilab beradi va zamonaviy yondashuvlarni shakllantiradi. Ingliz tilini o'qitish bo'yicha ilg'or xorijiy tajribalar ham ta'lim sifatini oshirishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, madaniyatlararo kommunikatsiyada tilning o'rnini global muloqot va o'zaro tushunishni ta'minlashda asosiy vosita hisoblanadi.

1. Ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat

Ta'lim texnologiyalari zamonaviy pedagogik jarayonning metodologik va amaliy asosini tashkil etib, o'qitish jarayonini ilmiy loyihalash, bosqichma-bosqich tashkil etish va natijalarni aniq mezonlar asosida baholash imkonini beradi. Ular ta'lim jarayonini tasodifiy va intuitiv yondashuvdan chiqib, oldindan rejalashtirilgan, maqsadga yo'naltirilgan va natijasi o'lchanadigan tizimga aylantiradi. Bunday yondashuv ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, o'quvchilarning faolligini ham kuchaytiradi.

Ta'lim texnologiyalari tarkibiga interaktiv metodlar, modulli o'qitish, muammoli ta'lim, axborot-kommunikatsion texnologiyalar va raqamli platformalardan foydalanish kiradi. Ushbu vositalar o'quv jarayonini individuallashtirish, differensial yondashuvni amalga oshirish hamda har bir o'quvchining qobiliyatini maksimal darajada rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, texnologiyalar o'qituvchiga darsni samarali boshqarish va o'quvchilarning bilim darajasini real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi.

Pedagogik mahorat esa ushbu texnologiyalarni to'g'ri tanlash, ularni pedagogik vaziyatga moslashtirish va o'quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda qo'llash qobiliyatini ifodalaydi. Yuqori darajadagi pedagogik mahoratga ega o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki ta'lim jarayonini boshqaruvchi, yo'naltiruvchi va ilhomlantiruvchi shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli ta'lim

texnologiyalari va pedagogik mahorat o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lgan tizim sifatida qaraladi.

2. Pedagogik mahoratning asosiy komponentlari

Pedagogik mahorat murakkab va ko‘p darajali kasbiy sifat bo‘lib, u bir nechta o‘zaro bog‘liq komponentlarning integratsiyasidan tashkil topadi. Birinchi komponent — kasbiy bilimlar tizimi bo‘lib, u o‘qituvchining o‘z fanini chuqur bilishi, pedagogika va psixologiya qonuniyatlarini tushunishi hamda zamonaviy didaktik konsepsiyalarni egallashini o‘z ichiga oladi. Ushbu bilimlar pedagogik qarorlar qabul qilishda ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Ikkinchi komponent kommunikativ kompetensiyadir. O‘qituvchi o‘quvchilar bilan samarali muloqot o‘rnatishi, ularning fikrini tinglashi, tushunarli va aniq nutq ifodalashi hamda ijobiy psixologik muhit yaratishi zarur. Kommunikativ kompetensiya ta’lim jarayonida ishonch, ochiqlik va hamkorlik muhitini shakllantiradi.

Uchinchi komponent metodik mahorat bo‘lib, u darsni loyihalash, o‘quv materiallarini tanlash, metodlarni uyg‘unlashtirish va baholash tizimini yaratishni o‘z ichiga oladi. Bundan tashqari, refleksiv kompetensiya ham muhim bo‘lib, u o‘qituvchining o‘z faoliyatini tahlil qilish, kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish orqali doimiy rivojlanishini ta’minlaydi. Shu tariqa pedagogik mahorat dinamik va doimiy rivojlanib boruvchi tizim hisoblanadi.

3. Chet tilini o‘rganishning psixologik aspektlari

Chet tilini o‘rganish murakkab psixologik jarayon bo‘lib, u kognitiv, emotsional va ijtimoiy omillar bilan chambarchas bog‘liqdir. O‘quvchining xotira jarayonlari, diqqatning barqarorligi, idrok tezligi va assotsiativ fikrlash qobiliyati til o‘zlashtirish jarayonining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardir. Shu sababli til o‘qitishda psixologik qonuniyatlarni hisobga olish muhim ahamiyatga ega.

Motivatsiya bu jarayonning markaziy elementi hisoblanadi. Ichki motivatsiya o‘quvchining shaxsiy qiziqishi, o‘zini rivojlantirish istagi va madaniy ehtiyojlari bilan bog‘liq bo‘lsa, tashqi motivatsiya baholash tizimi, ijtimoiy talablar va mukofot

mexanizmlariga asoslanadi. Ilmiy tadqiqotlar ichki motivatsiyaning barqaror va uzoq muddatli natija berishini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, chet tilini o'rganishda psixologik to'siqlar ham muhim rol o'ynaydi. Xato qilishdan qo'rqish, nutq paytida uyatchanlik va o'ziga ishonchsizlik o'quvchining kommunikativ faolligini pasaytiradi. Shu sababli o'qituvchi o'quvchida ijobiy emotsional muhit yaratishi, rag'batlantiruvchi metodlardan foydalanishi va psixologik to'siqlarni kamaytirishga yordam berishi zarur.

4. Motivatsiya va til o'rganish

Motivatsiya chet tilini o'rganish jarayonining eng muhim psixologik omillaridan biri bo'lib, u o'quvchining o'quv faoliyatiga kirishish darajasini belgilaydi. Motivatsiya o'quvchini doimiy o'rganishga undaydi, uning bilim olish jarayonidagi faolligini oshiradi va uzoq muddatli natijalarga erishishni ta'minlaydi. Ichki motivatsiya o'quvchining shaxsiy maqsadlari, masalan, chet elda ta'lim olish, xalqaro sertifikatlar olish yoki madaniy qiziqishlar bilan bog'liq bo'ladi. Tashqi motivatsiya esa baholar, test natijalari va ijtimoiy bosim orqali shakllanadi. Ushbu ikki motivatsiya turi bir-birini to'ldirganda eng samarali natija kuzatiladi.

O'qituvchi motivatsiyani oshirish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv o'yinlar, loyiha asosidagi o'qitish va real hayotiy vaziyatlarga asoslangan topshiriqlardan foydalanishi lozim. Bu yondashuv o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni faol ishtirokchiga aylantiradi va mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

5. Chet tili pedagogikasi

Chet tili pedagogikasi til o'qitish jarayonining nazariy, metodik va amaliy asoslarini o'rganadigan ilmiy yo'nalish bo'lib, u o'qitishning maqsadi, mazmuni, shakllari va vositalarini tizimli tahlil qiladi. Ushbu fan o'quvchilarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishni asosiy maqsad sifatida belgilaydi.

Chet tili pedagogikasi doirasida bir nechta metodik yondashuvlar ishlab chiqilgan bo'lib, ular orasida kommunikativ yondashuv, kognitiv yondashuv va task-based learning alohida ahamiyatga ega. Ushbu yondashuvlar o'quvchilarning tilni real hayotiy vaziyatlarda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, bu fan o'qituvchining kasbiy rivojlanishi, darsni loyihalash, baholash mezonlarini ishlab chiqish va o'quv jarayonini optimallashtirish kabi masalalarni ham o'rganadi. Natijada ta'lim jarayoni ilmiy asosda tashkil etiladi va uning samaradorligi oshadi.

6. Kommunikativ yondashuv

Kommunikativ yondashuv chet tilini o'qitishda eng samarali metodik yo'nalishlardan biri bo'lib, uning asosiy maqsadi tilni real muloqot jarayonida o'rganishdir. Bu yondashuvda til bilim obyekti sifatida emas, balki kommunikatsiya vositasi sifatida qaraladi.

O'quvchilar bu yondashuv asosida tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini integratsiyalashgan holda rivojlantiradilar. Har bir ko'nikma real hayotiy vaziyatlarga asoslangan mashg'ulotlar orqali shakllantiriladi. Bu esa til o'rganish jarayonini tabiiy va samarali qiladi.

Kommunikativ yondashuv shuningdek, o'quvchilarda ijtimoiy hamkorlik, jamoaviy ishlash va muammolarni birgalikda hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Bu yondashuv til o'rganishni nafaqat akademik, balki amaliy va ijtimoiy jarayonga aylantiradi.

7. Ingliz tilini o'qitishdagi tajribalar

Ingliz tilini o'qitishda Buyuk Britaniya va AQSh tajribalari eng ilg'or pedagogik yondashuvlar sifatida tan olingan. Ushbu davlatlarda kommunikativ metod, immersion yondashuv va task-based learning keng qo'llaniladi.

Immersion yondashuvi o'quvchini to'liq til muhitiga kiritish orqali tilni tabiiy o'zlashtirishga asoslanadi. Bu usulda o'quvchi tilni grammatik qoidalar orqali emas, balki real kommunikativ vaziyatlar orqali o'rganadi. Natijada til tez va samarali shakllanadi.

Shuningdek, ushbu tajribalar o'qituvchining rolini o'zgartirib, uni bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi va fasilitator sifatida ko'rsatadi. Bu esa o'quvchilarning mustaqil o'rganish, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

8. Madaniyatlararo kommunikatsiyada tilning o'rni

Til madaniyatlararo kommunikatsiyaning asosiy vositasi bo'lib, u turli xalqlar o'rtasida muloqot, tushunish va hamkorlikni ta'minlaydi. Har bir til o'zida ma'lum bir xalqning madaniy qadriyatlari, urf-odatlar va dunyoqarashini aks ettiradi.

Madaniyatlararo kommunikatsiyada til nafaqat axborot uzatish vositasi, balki madaniy identifikatsiya va integratsiya vositasi hamdir. Shu sababli chet tilini o'rganish jarayoni madaniy kompetensiyani ham shakllantiradi.

Globalizatsiya sharoitida til bilish xalqaro muloqot, ilmiy hamkorlik va iqtisodiy integratsiyaning muhim omiliga aylanmoqda. Bu esa tilning strategik ahamiyatini yanada oshiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta'lim texnologiyalari va pedagogik mahorat zamonaviy ta'lim tizimining asosiy tayanch elementlaridan biridir. Chet tilini o'rganish esa murakkab psixologik, metodik va ijtimoiy jarayon bo'lib, unda motivatsiya, kommunikativ yondashuv va pedagogik strategiyalar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Chet tili pedagogikasi ilmiy asoslangan o'qitish tizimini shakllantiradi, ingliz tilini o'qitishdagi ilg'or tajribalar esa global standartlarni ta'minlaydi. Madaniyatlararo kommunikatsiyada til esa xalqaro integratsiya va o'zaro tushunishning asosiy vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Umuman olganda, ushbu omillar zamonaviy ta'lim sifatini oshirish va uni xalqaro darajaga olib chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Questions for Discussion

1. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari pedagogik jarayonning metodologik asoslarini qanday o'zgartirmoqda?
2. Pedagogik mahoratning tarkibiy komponentlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik qanday namoyon bo'ladi?
3. Raqamli ta'lim texnologiyalarining pedagogik faoliyat samaradorligiga ta'siri qanday ilmiy asoslanadi?
4. Chet tilini o'rganish jarayonida kognitiv va affektiv (emotsional) omillar qanday rol o'ynaydi?
5. Motivatsiyaning ichki va tashqi turlari chet tilini o'zlashtirish jarayoniga qanday ta'sir ko'rsatadi?

6. Chet tili pedagogikasida kommunikativ yondashuvning nazariy asoslari nimalardan iborat?
7. Zamonaviy metodik yondashuvlar (task-based learning, immersive learning) til o'qitish samaradorligini qanday oshiradi?
8. Ingliz tilini o'qitish bo'yicha Buyuk Britaniya va AQSh tajribalarining asosiy farqlari va o'xshash jihatlari nimalardan iborat?
9. Madaniyatlararo kommunikatsiyada tilning semiotik va ijtimoiy-funksional roli qanday izohlanadi?
10. Chet tilini o'qitishda pedagogning fasilitator sifatidagi roli an'anaviy o'qituvchi modelidan qanday farq qiladi?

References

1. Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Companion Volume*.
2. Benson, P. (2021). *Teaching and Researching Autonomy in Language Learning*. Routledge.
3. Ellis, R. (2020). *Task-Based Language Teaching: Theory and Practice*. Cambridge University Press.
4. Hubbard, P. (2021). *Foundations of CALL*. Routledge.
5. Godwin-Jones, R. (2022). *Emerging Technologies and Language Learning*. Language Learning & Technology.
6. Nation, I. S. P., & Macalister, J. (2020). *Language Curriculum Design*. Routledge.
7. Blake, R. (2020). *Technology and the Four Skills*. Language Learning & Technology.
8. Mayer, R. (2021). *Multimedia Learning* (3rd ed.). Cambridge University Press.
9. Grabe, W., & Stoller, F. (2020). *Teaching and Researching Reading*. Routledge.
10. Dudeney, G., & Hockly, N. (2022). *Digital Literacies in Language Education*. Pearson.

11. Krashen, S. (2021). *Second Language Acquisition and Anxiety*.
12. Hyland, K. (2022). *Teaching and Researching Writing*. Routledge.
13. Nicol, D. (2021). *Formative Assessment and Feedback in Digital Learning*.
14. Kessler, G. (2021). *Technology and the Future of Language Teaching*.

IV. AMALIY MASHG'ULOTLAR

SEMINAR 1. Ilmiy izlanishlar, dissertatsiya va ilmiy-metodik maqolalar, anjumanlar materiallaridan fanni o'qitishda foydalanish

Kirish

Ilmiy izlanishlar, dissertatsiya ishlari, ilmiy-metodik maqolalar hamda anjuman materiallari zamonaviy ta'lim jarayonining muhim ilmiy asosini tashkil etadi. Ular fanni o'qitishda nazariy bilimlarni chuqurlashtirish va metodik yondashuvlarni takomillashtirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, pedagogik faoliyatda ushbu manbalardan foydalanish ta'lim mazmunini yangilash va innovatsion g'oyalarni joriy etish imkonini beradi. Dissertatsion tadqiqotlar va ilmiy maqolalar o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Shu bilan birga, anjuman materiallari ta'lim sohasidagi ilg'or tajribalarni ommalashtirish va ilmiy hamkorlikni kengaytirishga xizmat qiladi.

1. Ilmiy izlanishlarning ta'lim jarayonidagi o'rni

Ilmiy izlanishlar zamonaviy ta'lim tizimining nazariy-metodologik asosini tashkil etuvchi eng muhim manbalardan biri hisoblanadi. Ular pedagogik jarayonni faqat an'anaviy tajribaga emas, balki ilmiy isbotlangan natijalar va konsepsiyalar asosida tashkil etishga imkon beradi. Ilmiy tadqiqotlar natijalari fanni o'qitishda yangi pedagogik yondashuvlar, innovatsion metodlar va zamonaviy didaktik modellarning shakllanishiga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, ilmiy izlanishlar o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish orqali ta'lim jarayonidagi muammolarni chuqurroq anglaydi va ularni hal etish

bo'yicha asosli qarorlar qabul qiladi. Shu bilan birga, ilmiy manbalar o'quv jarayonini zamonaviylashtirish va global ta'lim standartlariga moslashtirish imkonini beradi.

Ilmiy izlanishlar natijasida shakllangan bilimlar ta'lim mazmunini boyitadi, uni tizimli va izchil qiladi. Bu esa o'quvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va ilmiy yondashuv asosida muammolarni hal etish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

2. Dissertatsiya ishlari va innovatsion yondashuvlar

Dissertatsiya ishlari ilmiy tadqiqotlarning eng chuqur va tizimli shakli bo'lib, muayyan muammoni keng qamrovli tahlil qilishga yo'naltirilgan. Ular ta'lim jarayonida yangi ilmiy g'oyalarni ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish uchun muhim manba hisoblanadi. Dissertatsiyalar orqali ilg'or pedagogik tajribalar, eksperimental natijalar va yangi metodik tizimlar shakllanadi.

Ta'lim jarayonida dissertatsiya natijalaridan foydalanish innovatsion yondashuvlarni joriy etishga xizmat qiladi. O'qituvchilar ushbu ilmiy ishlardan metodik tavsiyalar, dars ishlanmalari va yangi o'qitish strategiyalarini ishlab chiqishda foydalanadilar. Bu esa o'quv jarayonini samarali va zamonaviy talablar asosida tashkil etish imkonini beradi.

Shuningdek, dissertatsiyalar pedagogik muammolarni ilmiy asosda hal etishga yordam beradi. Ular o'qituvchiga ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish va kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar beradi.

3. Ilmiy-metodik maqolalarning amaliy ahamiyati

Ilmiy-metodik maqolalar pedagogik jarayonning amaliy muammolarini tahlil qiluvchi va ularni hal etish bo'yicha aniq tavsiyalar beruvchi muhim ilmiy manba hisoblanadi. Ular ta'lim jarayonidagi real holatlarni o'rganib, ularni yaxshilashga qaratilgan metodik yechimlarni taklif etadi.

Bunday maqolalar o'qituvchilarga yangi pedagogik texnologiyalarni amaliyotga tatbiq etishda katta yordam beradi. Masalan, interaktiv metodlar, raqamli ta'lim vositalari yoki kommunikativ yondashuvlar bo'yicha ilmiy tavsiyalar dars

samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu orqali ta'lim jarayoni yanada zamonaviy va samarali bo'ladi.

Ilmiy-metodik maqolalar o'qituvchining kasbiy refleksiyasini rivojlantiradi, ya'ni u o'z faoliyatini tahlil qilish va uni doimiy takomillashtirish imkoniga ega bo'ladi. Bu esa pedagogik faoliyatni uzluksiz rivojlanib boruvchi tizimga aylantiradi.

4. Anjuman materiallari va tajriba almashish jarayoni

Ilmiy anjumanlar va konferensiyalar pedagogik va ilmiy tajriba almashishning eng muhim shakllaridan biri hisoblanadi. Ular turli soha mutaxassislarini bir maydonga jamlab, dolzarb ilmiy va metodik muammolarni muhokama qilish imkonini beradi. Anjuman materiallari orqali yangi ilmiy natijalar, ilg'or tajribalar va innovatsion g'oyalar keng jamoatchilikka taqdim etiladi.

Bunday materiallar o'qituvchilarning ilmiy dunyoqarashini kengaytiradi va ularni zamonaviy pedagogik tendensiyalar bilan tanishtiradi. Konferensiyalarda muhokama qilingan g'oyalar keyinchalik ta'lim jarayoniga tatbiq etilib, o'qitish sifatini oshirishga xizmat qiladi. Bu jarayon ilmiy hamkorlik va professional muloqotni kuchaytiradi.

Shuningdek, anjuman materiallari ta'lim sohasidagi global tajribalarni milliy ta'lim tizimiga integratsiya qilish imkonini beradi. Bu esa o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantiradi va ularni xalqaro ilmiy maydonga yaqinlashtiradi.

5. Ilmiy manbalardan foydalanishning integrativ ahamiyati

Ilmiy manbalardan foydalanish ta'lim jarayonini nazariy va amaliy jihatdan integratsiyalashgan tizimga aylantiradi. Bu yondashuv o'qitish jarayonini faqat darsliklar bilan cheklanib qolmasdan, balki zamonaviy ilmiy tadqiqotlar va innovatsion yondashuvlar bilan boyitadi. Natijada ta'lim mazmuni chuqurlashadi va kengayadi.

Ilmiy manbalar o'quvchilarda ilmiy fikrlash, tahliliy yondashuv va mustaqil izlanish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Bu esa ularni nafaqat bilim oluvchi, balki muammolarni tahlil qiluvchi va yechim topuvchi shaxs sifatida rivojlantiradi. Shu jihatdan ilmiy manbalar ta'limning rivojlantiruvchi funksiyasini

kuchaytiradi. Bundan tashqari, ilmiy manbalarni qo'llash ta'lim jarayonini xalqaro standartlarga moslashtiradi. Bu esa o'qituvchilarga global ilmiy tajribalarni o'quv jarayoniga tatbiq etish imkonini beradi va ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ilmiy izlanishlar, dissertatsiya ishlari, ilmiy-metodik maqolalar va anjuman materiallari fanni o'qitish jarayonining eng muhim ilmiy asoslaridan biri hisoblanadi. Ular ta'lim mazmunini boyitadi, uni zamonaviy ilmiy yondashuvlar bilan uyg'unlashtiradi va o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini rivojlantiradi. Shuningdek, ushbu manbalar ta'lim jarayonida innovatsion g'oyalarni joriy etish, metodik tizimni takomillashtirish va o'quvchilarning ilmiy tafakkurini shakllantirishga xizmat qiladi. Natijada ta'lim sifati oshadi, o'quv jarayoni esa zamonaviy ilmiy standartlarga moslashadi.

Umuman olganda, ilmiy manbalar ta'limni rivojlantiruvchi asosiy omillardan biri bo'lib, ular orqali pedagogik jarayon uzluksiz yangilanib boradi va xalqaro ta'lim tizimi bilan integratsiyalashadi.

Amaliy mashg'ulotni mustahkamlovchi mashqlar:

1. "Ilmiy manba tahlili" (Article Analysis Activity)

Maqsad: ilmiy-metodik fikrlashni rivojlantirish

Instruksiya:

O'qituvchi har bir guruhga 1 ta ilmiy maqola yoki dissertatsiya qismini beradi.

- Matnni o'qing
- Asosiy g'oyani aniqlang
- 3 ta muhim ilmiy xulosani yozing
- Amaliyotga qanday tatbiq etilishini izohlang

Natija: guruhlar qisqa taqdimot qiladi.

2. "Konferensiya simulyatsiyasi" (Mini Conference)

Maqsad: ilmiy nutq va akademik kommunikatsiyani rivojlantirish

Instruksiya:

- Talabalar 3-4 kishilik guruhlarga bo‘linadi
- Har guruh “ilmiy maqola” tayyorlaydi (1 mavzu bo‘yicha)
- 5 daqiqalik konferensiya chiqishi qiladi
- Boshqa guruhlar savol beradi

Natija: ilmiy muhokama va tanqidiy fikrlash rivojlanadi.

3. “Muammo → Yechim” (Problem-Solving Task)

Maqsad: pedagogik muammolarni tahlil qilish

Instruksiya:

O‘qituvchi real pedagogik muammo beradi (masalan: motivatsiya pastligi).

- Muammoni aniqlang
- Sabablarini yozing
- 3 ta yechim taklif qiling
- Eng samarali yechimni tanlang va asoslang

Natija: analitik fikrlash shakllanadi.

4. “Pedagogik texnologiya loyihasi” (Mini Project)

Maqsad: innovatsion metodlarni qo‘llash

Instruksiya:

- Guruhlar bitta dars mavzusini tanlaydi
- Unda 2 ta ta’lim texnologiyasini qo‘llab dars reja tuzadi (masalan: CLT + gamification)
- Dars bosqichlarini yozadi (warm-up, main, feedback)
- Qisqa himoya qiladi

Natija: na’munali dars modeli yaratiladi.

5. “CEFR asosida baholash” (Assessment Task)

Maqsad: baholash kompetensiyasini rivojlantirish

Instruksiya:

- Berilgan o‘quvchi javobini o‘qing (yozma yoki og‘zaki transcript)
- CEFR (A1–B2) darajasini aniqlang
- Nega shu daraja ekanini 3 ta sabab bilan izohlang
- Yaxshilash bo‘yicha tavsiya yozing

Natija: baholash ko‘nikmasi rivojlanadi.

6. “Ilmiy manbalar xaritasi” (Mind Map Activity)

Maqsad: ilmiy manbalarni tizimlashtirish

Instruksiya:

- Markazga “Fanni o‘qitishda ilmiy manbalar” deb yozing
- 4 tarmoqqa ajrating:
 1. Ilmiy izlanishlar
 2. Dissertatsiyalar
 3. Metodik maqolalar
 4. Konferensiya materiallari
- Har biriga 2–3 misol va ahamiyat yozing

Natija: tizimli ilmiy fikrlash shakllanadi.

Questions for discussion

Quyida mavzu bo‘yicha ilmiy-uslubda tuzilgan 10 ta savol keltirilgan:

1. Ilmiy izlanishlar fanni o‘qitish jarayonida qanday didaktik funksiyalarni bajaradi?
2. Dissertatsiya ishlari ta’lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etishda qanday rol o‘ynaydi?
3. Ilmiy-metodik maqolalarning o‘qituvchining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyati nimadan iborat?
4. Konferensiya va anjuman materiallari pedagogik tajriba almashish jarayoniga qanday ta’sir ko‘rsatadi?
5. Ilmiy manbalardan foydalanish ta’lim mazmunini boyitishda qanday integrativ imkoniyatlar yaratadi?
6. Fanni o‘qitishda ilmiy adabiyotlarni tanlash va tahlil qilish mezonlari nimalardan iborat?
7. Ilmiy izlanishlar natijalarini amaliy pedagogik faoliyatga tatbiq etish mexanizmlari qanday ishlaydi?
8. O‘qituvchining ilmiy-metodik faoliyati ta’lim sifati va samaradorligiga qanday ta’sir ko‘rsatadi?
9. Zamonaviy ta’limda ilmiy manbalar asosida o‘quvchilarda qanday kompetensiyalar shakllantiriladi?
10. Ilmiy manbalardan foydalanish ta’lim jarayonini xalqaro standartlarga moslashtirishda qanday ahamiyatga ega?

References

1. Kukulska-Hulme, A. (2020). *Mobile-Assisted Language Learning*. Routledge.
2. Godwin-Jones, R. (2022). *Emerging Technologies and Language Learning*. Language Learning & Technology.
3. Benson, P. (2021). *Teaching and Researching Autonomy*. Routledge.
4. Traxler, J. (2021). *Learning with Mobiles in Developing Contexts*.
5. Nation, I. S. P., & Macalister, J. (2020). *Language Curriculum Design*. Routledge.
6. Mayer, R. (2021). *Multimedia Learning*. Cambridge University Press.
7. Hubbard, P. (2021). *Foundations of CALL*. Routledge.
8. Deterding, S. (2020). *Gamification in Education: What, How, Why*.
9. Hamari, J. (2021). *Gamification Research and Applications*.
10. Krashen, S. (2021). *Second Language Acquisition and Anxiety*.
11. Ellis, R. (2020). *Task-Based Language Teaching*. Cambridge University Press.
12. Nicol, D. (2021). *Formative Assessment in Digital Learning*.
13. Kessler, G. (2021). *Technology and Language Teaching*.
14. Taguchi, N. (2022). *Pragmatics in Language Teaching*. Cambridge University Press.

SEMINAR 2. Fanni o‘qitish bo‘yicha ilg‘or pedagogik tajribalar va ularni amalda qo‘llash, chet tilini o‘rganishda til xususiyatlari va integrallashtirilgan til ko‘nikmalari, darslarda interfaol metodlardan foydalanish

Kirish

Fanni o‘qitishda ilg‘or pedagogik tajribalar va zamonaviy interfaol yondashuvlar ta’lim sifatini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda ta’lim jarayoni faqat bilim berish bilan cheklanib qolmay, balki kompetensiyalarni shakllantirishga yo‘naltirilgan. Ayniqsa, chet tilini o‘qitishda integrallashtirilgan ko‘nikmalar va interfaol metodlardan foydalanish samarali natija beradi. Ilg‘or tajribalarni amaliyotga tatbiq etish o‘qituvchining kasbiy mahoratini oshiradi va dars samaradorligini kuchaytiradi. Shu sababli zamonaviy ta’lim jarayonida innovatsion yondashuvlar asosiy o‘rinlardan birini egallaydi.

1. Fanni o‘qitishda ilg‘or pedagogik tajribalar

Fanni o‘qitishda ilg‘or pedagogik tajribalar zamonaviy ta’lim tizimining eng muhim rivojlantiruvchi omillaridan biri hisoblanadi. Bunday tajribalar o‘qitish

jarayonini an'anaviy yondashuvlardan chiqarib, uni innovatsion, interaktiv va kompetensiyaga yo'naltirilgan tizimga aylantiradi. Ilg'or pedagogik tajribalar odatda samarali natija bergan metodlar, zamonaviy ta'lim texnologiyalari va amaliyotda sinovdan o'tgan pedagogik strategiyalar asosida shakllanadi.

Mazkur tajribalar o'qituvchilarga darsni samarali tashkil etish, o'quvchilarning faolligini oshirish va bilimlarni chuqur o'zlashtirishga erishish imkonini beradi. Ayniqsa, kommunikativ yondashuv, muammoli ta'lim va loyiha asosida o'qitish kabi metodlar ilg'or tajribalarning asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi. Ular o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvini rivojlantiradi.

Ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish va amaliyotga tatbiq etish o'qituvchining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayon pedagogdan doimiy izlanish, yangilikka ochiqlik va refleksiv tahlilni talab qiladi. Natijada ta'lim jarayoni yanada sifatli va zamonaviy talablar darajasida tashkil etiladi.

2. Ilg'or tajribalarni amaliyotga tatbiq etish

Ilg'or pedagogik tajribalarni amaliyotga tatbiq etish jarayoni murakkab va ko'p bosqichli faoliyat bo'lib, u o'qituvchidan yuqori darajadagi kasbiy mahoratni talab etadi. Har bir innovatsion metod yoki pedagogik yondashuvni bevosita ko'chirish emas, balki uni muayyan ta'lim sharoitiga moslashtirish muhim hisoblanadi. Bu esa o'quvchilarning yosh, psixologik va lingvistik xususiyatlarini chuqur tahlil qilishni talab qiladi.

Amaliyotga tatbiq etish jarayonida o'qituvchi darsni rejalashtirish, maqsadlarni aniqlash va mos metodlarni tanlash orqali ta'lim jarayonini samarali tashkil etadi. Shuningdek, har bir metodning natijadorligini baholash va uni takomillashtirish ham muhim bosqichlardan biridir. Bu jarayon pedagogik refleksiya orqali amalga oshiriladi.

Bundan tashqari, ilg'or tajribalarni qo'llash o'qituvchidan ijodkorlik va moslashuvchanlikni talab etadi. Chunki har bir ta'lim muassasasi va o'quvchi guruhi o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, bir xil metod hamma joyda bir xil natija bermasligi mumkin. Shu sababli pedagog doimiy ravishda tajribani tahlil qilib borishi zarur.

3. Chet tilini o'rganishda til xususiyatlari

Chet tilini o'rganish jarayonida tilning fonetik, leksik, grammatik va pragmatik xususiyatlarini chuqur anglash muhim ahamiyatga ega. Har bir til o'ziga xos struktura va tizimga ega bo'lib, uni o'zlashtirishda qiyosiy lingvistika yondashuvi katta rol o'ynaydi. O'quvchi ona tili va chet tilini solishtirish orqali til farqlarini yaxshiroq tushunadi.

Fonetik xususiyatlar talaffuz va eshitish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhimdir, leksik xususiyatlar esa so'z boyligini kengaytirishga xizmat qiladi. Grammatik tizim tilning ichki tuzilishini ifodalasa, pragmatik jihatlar esa tilning real muloqotdagi qo'llanilishini belgilaydi. Ushbu barcha elementlar birgalikda kommunikativ kompetensiyani shakllantiradi.

Til xususiyatlarini chuqur o'rganish o'quvchilarda xatolarni kamaytiradi va ularning nutqini tabiiyroq qiladi. Shu bilan birga, bu jarayon til o'rganishni faqat yodlash emas, balki tushunish va amaliy qo'llash darajasiga olib chiqadi.

4. Integrallashtirilgan til ko'nikmalari

Integrallashtirilgan til ko'nikmalari zamonaviy til o'qitish metodologiyasining asosiy tamoyillaridan biri bo'lib, u tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalarini bir butun tizim sifatida rivojlantirishni nazarda tutadi. Bu yondashuv alohida ko'nikmalarni emas, balki ularning o'zaro bog'liqligini ta'minlashga asoslanadi.

Masalan, o'quvchi matnni o'qigandan so'ng uni muhokama qiladi, fikr bildiradi va yozma tarzda tahlil qiladi. Bu jarayon barcha nutq faoliyati turlarini birlashtiradi va real kommunikativ vaziyatga yaqinlashtiradi. Natijada o'quvchilarning tilni amaliy qo'llash qobiliyati sezilarli darajada oshadi.

Integrallashtirilgan yondashuv o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va ularni tilni yaxlit tizim sifatida qabul qilishga o'rgatadi. Bu esa til o'rganish jarayonining samaradorligini oshiradi va kommunikativ kompetensiyani mustahkamlaydi.

5. Darslarda interfaol metodlardan foydalanish

Interfaol metodlar zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan pedagogik yondashuvlar majmuasidir. Bu metodlar an'anaviy "o'qituvchi markazli" tizimdan "o'quvchi markazli" tizimga o'tishni ta'minlaydi. Natijada o'quvchilar dars jarayonida passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchiga aylanadi.

Interfaol metodlarga guruhli ish, debat, rol o'yinlari, "brainstorming", loyiha asosida o'qitish va case-study kabi usullar kiradi. Ushbu metodlar o'quvchilarning muloqot qilish, muammolarni hal etish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shuningdek, ular o'quv jarayonini qiziqarli va motivatsion qiladi.

Interfaol metodlardan foydalanish o'qituvchidan darsni puxta rejalashtirish, aniq maqsad qo'yish va samarali boshqaruvni talab etadi. Bu metodlar orqali o'quvchilar nafaqat bilim oladi, balki uni amaliyotda qo'llashni ham o'rganadi.

6. Interfaol yondashuvning samaradorligi

Interfaol yondashuv ta'lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi eng muhim zamonaviy metodik yo'nalishlardan biri hisoblanadi. U o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi, ularni muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishga o'rgatadi va ijodiy yondashuvni shakllantiradi.

Bu yondashuvda o'qituvchi bilim beruvchi emas, balki jarayonni boshqaruvchi va yo'naltiruvchi sifatida faoliyat yuritadi. O'quvchilar esa bilimni tayyor holda emas, balki izlanish, tahlil va hamkorlik orqali o'zlashtiradilar. Bu esa bilimning mustahkamligini oshiradi.

Interfaol yondashuvning yana bir muhim jihati — motivatsiyani oshirishdir. O'quvchilar faol ishtirok etganligi sababli dars jarayoniga qiziqish ortadi va o'quv samaradorligi yuqori bo'ladi. Shu sababli bu yondashuv zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylangan.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ilg'or pedagogik tajribalar fanni o'qitish jarayonini zamonaviylashtirish va samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ularni amaliyotga tatbiq etish o'qituvchining kasbiy mahoratini rivojlantiradi va ta'lim jarayonini innovatsion yondashuvlar bilan boyitadi.

Chet tilini o'rganishda til xususiyatlarini chuqur anglash va integrallashtirilgan ko'nikmalarni rivojlantirish kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Interfaol metodlardan foydalanish esa o'quvchilarning faolligini oshiradi va ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, ushbu yondashuvlar zamonaviy ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va ularni global ta'lim standartlariga mos tayyorlashda muhim ahamiyatga ega.

Amaliy mashg'ulotni mustahkamlovchi mashqlar:

1. “Tahlil va izoh” mashqi

Vazifa: Berilgan matn (ilmiy maqola yoki dars fragmenti)ni o'qing.

Topshiriq:

- Asosiy g'oyani aniqlang
- 3 ta muhim fikrni yozing
- Har bir fikrga qisqa izoh bering

Natija: analitik fikrlash rivojlanadi.

2. “Ilg'or metodni top” mashqi

Vazifa: Turli pedagogik vaziyatlar beriladi.

Topshiriq:

- Har bir vaziyatga mos metodni tanlang (CLT, TBLT, role-play, etc.)
- Nima uchun shu metodni tanlaganingizni 2–3 jumlada izohlang

Natija: metod tanlash kompetensiyasi shakllanadi.

3. “Integratsiya qil” mashqi

Vazifa: Berilgan mavzu (masalan: “Environment”)

Topshiriq:

- Listening + Speaking + Writing + Reading elementlarini bitta darsga birlashtiring
- Har bosqich uchun 1 ta faoliyat yozing

Natija: integrallashtirilgan ko‘nikmalar rivojlanadi.

4. “Interfaol dialog” mashqi

Vazifa: Juftlikda ishlash

Topshiriq:

- Bir talaba “o‘qituvchi”, biri “o‘quvchi” bo‘ladi
- Mavzu bo‘yicha savol-javob dialog tuzing
- Kamida 8–10 ta replika bo‘lsin

Natija: kommunikativ kompetensiya oshadi.

5. “Muammo va yechim” mashqi

Vazifa:

Pedagogik muammo beriladi (masalan: o‘quvchilar motivatsiyasi past).

Topshiriq:

- Muammoni aniqlang
- Sababini yozing
- 3 ta yechim taklif qiling
- Eng samaralisini tanlang

Natija: tanqidiy fikrlash rivojlanadi.

6. “Mini dars loyihasi” mashqi

Vazifa:

1 ta kichik dars rejasini tuzing (10–15 daqiqa).

Topshiriq:

- Warm-up
- Main activity (interfaol metod bilan)
- Feedback

Natija: darsni rejalashtirish ko‘nikmasi shakllanadi.

Questions for Discussion

1. Fanni o‘qitishda ilg‘or pedagogik tajribalar qanday mezonlar asosida aniqlanadi va baholanadi?
2. Ilg‘or pedagogik tajribalarni amaliyotga tatbiq etish jarayonida o‘qituvchining metodik kompetensiyasi qanday rol o‘ynaydi?
3. Chet tilini o‘qitishda til xususiyatlarini (fonetik, leksik, grammatik) integratsiyalashgan holda o‘rgatishning afzalliklari nimada?
4. Integrallashtirilgan til ko‘nikmalarini rivojlantirishda qaysi didaktik tamoyillar asosiy o‘rin tutadi?
5. Interfaol metodlar an‘anaviy o‘qitish usullariga nisbatan qanday pedagogik ustunliklarga ega?
6. Interfaol metodlardan foydalanish o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga qanday ta’sir ko‘rsatadi?
7. Chet tilini o‘qitishda autentik materiallardan foydalanishning samaradorligi qanday ilmiy asoslanadi?
8. O‘qituvchi dars jarayonida ilg‘or pedagogik tajribalarni tanlash va moslashtirishda qanday omillarni hisobga olishi kerak?
9. Integrallashtirilgan til o‘qitish modeli o‘quvchilarning mustaqil o‘rganish qobiliyatiga qanday ta’sir qiladi?
10. Zamonaviy ta’limda interfaol yondashuv va ilg‘or tajribalar uyg‘unligi qanday natijalarga olib keladi?

References

1. Graham, C. R. (2021). *Blended Learning Systems and Models*.
2. Benson, P. (2021). *Teaching and Researching Autonomy*. Routledge.
3. Richards, J. C. (2021). *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge.
4. Hubbard, P. (2021). *Foundations of CALL*. Routledge.
5. Bates, T. (2022). *Teaching in a Digital Age*.
6. Dudeney, G., & Hockly, N. (2022). *Digital Literacies in Language Education*.
7. Mayer, R. (2021). *Multimedia Learning*. Cambridge University Press.
8. Nicol, D. (2021). *Formative Assessment in Digital Learning*.
9. Horn, M., & Staker, H. (2020). *Blended Learning*.
10. Bergmann, J., & Sams, A. (2020). *Flip Your Classroom*.
11. Boelens, R. (2021). *Designing Blended Learning Environments*.
12. Hyland, K. (2022). *Teaching and Researching Writing*. Routledge.

13. Godwin-Jones, R. (2022). *Emerging Technologies in Language Learning*.
14. Kessler, G. (2021). *Technology and Language Teaching*.

V. GLOSSARY

Adaptive Learning – a technology-driven approach that adjusts content and difficulty based on learner performance.

Artificial Intelligence (AI) – computer systems capable of performing tasks that typically require human intelligence, such as analysis and feedback.

Asynchronous Learning – learning that occurs at different times without real-time interaction.

Authentic Materials – real-world texts and resources not originally designed for teaching purposes.

Automated Feedback – instant feedback generated by digital systems based on learner input.

Blended Learning – a combination of face-to-face and online instruction.

Collaborative Learning – learning through interaction and cooperation with others.

Communicative Competence – the ability to use language effectively and appropriately in context.

Competency-Based Approach – an approach focused on developing practical skills and abilities rather than theoretical knowledge.

Digital Pedagogy – the use of digital technologies to enhance teaching and learning processes.

Differentiated Instruction – teaching tailored to meet diverse learner needs and proficiency levels.

Flipped Classroom – a model where instructional content is studied outside class and practice occurs during class time.

Formative Assessment – ongoing assessment aimed at improving learning during the instructional process.

Gamification – the use of game elements in non-game learning environments.

Interactive Learning – learning through active engagement and participation.

Interactive Quiz – a digital assessment tool providing immediate feedback.

Learner Autonomy – the ability of learners to take responsibility for their own learning.

Learner-Centered Approach – an approach that prioritizes learners' needs, goals, and active participation.

Learning Analytics – the use of data to monitor and improve learning outcomes.

Learning Management System (LMS) – a platform for delivering, managing, and tracking educational content.

Linguistic Competence – knowledge of grammar, vocabulary, and language structures.

Microlearning – short, focused learning units designed for quick understanding.

Mobile-Assisted Language Learning (MALL) – language learning supported through mobile devices.

Multimodal Learning – learning through multiple forms such as text, audio, and visual input.

Peer-Assessment – evaluation of learners' work by other learners.

Pragmatic Competence – the ability to use language appropriately in different communicative situations.

Productive Skills – speaking and writing skills used to produce language.

Receptive Skills – listening and reading skills used to understand language.

Reflective Practice – critical evaluation of one's own teaching or learning experience.

Rubric – a set of criteria used to assess performance.

Self-Assessment – evaluation of one's own learning or performance.

Sociolinguistic Competence – the ability to use language appropriately in social contexts.

Spaced Repetition – a learning technique involving repeated review over time intervals.

Strategic Competence – the ability to use strategies to overcome communication difficulties.

Summative Assessment – evaluation conducted at the end of a learning period.

Synchronous Learning – real-time interaction between learners and teachers.

Task-Based Learning (TBLT) – an approach based on completing meaningful tasks using language.

Technology-Enhanced Language Learning (TELL) – the use of technology to support language learning.

Virtual Learning Environment (VLE) – an online system for delivering and managing education.

Vocabulary Acquisition – the process of learning and retaining new words.

VI. ADABIYOTLAR RO'YXATI

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. T.: "O'zbekiston". 2017. - 488 b.
2. Mirziyoev Sh.M. Milliy laraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi

bosqichga ko'taramiz. 1-jild. - T.: "O'zbekiston", 2017.-592 b

3. Mirziyoev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. T.: "O'zbekiston", 2018. - 507 b.

4. Mirziyoev Sh.M Niyati ulug' xalqning ishi ham itlug'. hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. 3-jild.-T.: "O'zbekiston". 2019. - 400 b.

5. Mirziyoev Sh.M. Milliy tiklanishdan - milliy yuksalish sari. 4-jild.T.: "O'zbekiston", 2020. - 400 b.

Normativ-huquqiy hujjatlar

1.O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. - T.: O'zbekiston, 2018.

2. O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentyabrda qabul qilingan "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-sonli Qonuni.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevral "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi 4947-sonli Farmoni.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 26 sentyabr "Oliy ta'limi muassasalariga kirish uchun nomzodlarni ipaksadli tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish lo'g'risida"gi PQ-3290-sonli Qarori.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabr "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-sonli Farmoni.

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 oktyabr "Ilm-fanni 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-6097-sonli Farmoni.

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2012 yil 10 dekabrda "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora - tadbirlari to'g'risida"gi 1'0 - 1875- sonli qarori.

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 3 dekabrda "Iqtidorli yoshlarni saralab olish tizimi va akademik litseylar faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari

to'g'risida" PQ-4910-son Qarori.

9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022 yil liyundagi "Akademik litscyalar rahbar va pedagog xodimlarning uzduksiz malakasini oshirish tizimini joriy etish to'g'risida" 296-son Qarori.

Maxsus adabiyotlar

1. Brun-Mercer Nicole. Online Reading Strategies for the Classroom. English Teaching Forum 2019. - Vol 57, No. 4
2. Psychological bulletin. American Psychological Association 2016. — Vol 142, —No. 12.
3. Fisher D., Flood J., Frey N. Interactive Reading Out Lode: Is There a Tsommon Set of Practices Used. The Reading Theater. — Vol 58. — No. 1. — 2004, —pp. 8-17.
4. Chiesa D., Azizov I. and others (2019) Reconceptualizing Language Teaching: an in-service teacher education course in Uzbekistan. Tashkent. Baktria press
5. Ferris. D., & Hedgcock. J. (2014). Teaching L2 Composition: Purpose. Process, and Practice. (3rd ed.). New York. London: Routledge.
6. McNamara. T. (2000). Language Testing. UK. Oxford: Oxford University Press.
7. Mary .1. Pitoniak. John A . Young (2009). Guidelines for the Assessment of English Language Learners. Educational I esting Service.